

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 โครงสร้างสารเคลือบกระดาษ

2.1.1.1 สารสี (Pigment) เป็นสารเคมีทั้งสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ที่ใส่ในสารเคลือบผิวเพื่อปรับปรุงคุณภาพของผิวหน้ากระดาษให้รับหมึกพิมพ์ได้ดี สมบัติพื้นฐานของสารสีต้องมีอนุภาคเล็ก มีประสิทธิภาพการกระเจิงแสงสูง สามารถปกปิดผิวหน้าของเส้นใยกระดาษได้ มีการกระจายตัวในสารยึดได้ดี ให้ความขาวสว่างสูง ควรเลือกใช้สารสีที่มีดัชนีหักเหต่างจากสารยึด เพื่อให้สารเคลือบนั้นมีสมบัติทึบแสง นอกจากนี้สารสีต้องทนการขีดผิวหน้าได้โดยเฉพาะการขีดผิวหน้าเพื่อความเงามันที่อุณหภูมิสูง โดยไม่ต้องมีสารยึดปริมาณมาก ดังนั้น จึงไม่มีสารสีชนิดใดชนิดหนึ่งที่สามารถให้สมบัติได้ครบตามที่ต้องการ ทำให้ต้องนำสารสีหลายชนิดมาผสมเพื่อให้ได้สมบัติที่ต้องการทุกประการ โดยทั่วไปนิยมใช้สารสีไม่เกิน 2 ชนิด คือสารสีหลักและสารสีร่วม โดยต้องใช้ปริมาณสารสีหลักไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และสารสีร่วมในปริมาณที่น้อยกว่า [1]

2.1.1.2 สารยึด (Binder) เป็นตัวเชื่อมหรือเป็นตัวกลางให้สารสี และสารเคมีอื่น ๆ กระจายตัวอยู่ในการเคลือบผิวเพื่อให้สารเคลือบนั้นสามารถยึดติดอยู่บนเส้นใยเซลลูโลส จึงทำหน้าที่คล้ายกาวช่วยยึดสารเคลือบและกระดาษเข้าด้วยกัน นอกจากนี้สารยึดยังทำหน้าที่ควบคุมความหนืด การไหล การปลดปล่อยน้ำ และเวลาเซตตัวของสารเคลือบผิว การใช้สารยึดในสัดส่วนที่เหมาะสมสามารถควบคุมและกำหนดสมบัติดังกล่าวได้ การใช้ปริมาณสารยึดน้อยไปทำให้สารเคลือบกระดาษมีผิวหน้าไม่เรียบและไม่แข็งแรง ส่วนการใช้ปริมาณสารยึดมากเกินไปจะทำให้สมบัติทางแสงและทางการพิมพ์เสียไป สารยึดที่ดีต้องมีความสามารถในการยึดสารสี และให้สารสีกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอในสารเคลือบ นอกจากนี้ยังต้องมีราคาถูก ไม่มีสี มีความเป็นพลาสติกดี เกิดเป็นแผ่นฟิล์มได้ง่าย สามารถปรับความหนืดได้ง่าย มีค่าคงตัวทั้งเวลา อุณหภูมิ และทนแรงเฉือนเวลาใช้งาน สารเคมีเคลือบผิวระบบน้ำหรือระบบคอลลอยด์ใช้สารยึดประเภทแป้ง โปรตีน พอลิไวนิลแอลกอฮอล์ สารยึดเป็นสารพอลิเมอร์ที่ทำหน้าที่เสมือนลวดรูนของแผ่นกระดาษ โดยทั่วไปพบว่าพอลิไวนิลแอลกอฮอล์มีความสามารถในการลวดรูนได้ดีที่สุด และสามารถลดความเป็นรูนกระดาษได้ที่ปริมาณของสารยึดสูง [1]

2.1.1.3. สารยึดร่วม (Co-binder) เป็นสารช่วยประสานระหว่างสารยึดและสารเคมีอื่น ๆ มักใช้ในปริมาณน้อย เพื่อเสริมสมบัติบางประการเพิ่มเติมจากผลที่ได้จากสารยึดหลัก สารยึดร่วมที่นิยมใช้กันทั่วไปในการเคลือบผิวกระดาษคือ คาร์บอกซิเมทิลเซลลูโลสซึ่งช่วยในด้านการยึดติด การปรับความหนืดและสามารถดูดหรือเก็บน้ำได้ดี จึงทำให้สามารถใช้ในสูตรสารเคลือบที่มีปริมาณของแข็ง (Solid content) จำนวนมาก

2.1.1.4. สารเติมแต่ง (Additives) สารเติมแต่งในสารเคลือบมีหน้าที่ต่างกัน เช่น ปรับค่าความเป็นกรด-เบส เป็นสารหล่อลื่น ปรับความขาวสว่าง และช่วยการกระจายตัวของสารสี เป็นต้น ส่วนใหญ่สารเคลือบมีปริมาณสารเติมแต่งเพียงเล็กน้อยประมาณร้อยละ 2 โดยน้ำหนักของของแข็งทั้งหมด ตัวอย่างของสารเติมแต่ง ได้แก่

2.1.1.4.1 สารช่วยกระจาย (Dispersant) ช่วยให้สารสีกระจายตัวในสารยึดได้ดีไม่จับตัวกันเป็นก้อน เป็นสารจำพวก โซเดียมพอลิอะคริเลต เตตระโซเดียมพอลิฟอสเฟต เป็นต้น

2.1.1.4.2 สารปรับความหนืด (Viscosity modifier) สารปรับความหนืดทำหน้าที่ลด หรือเพิ่มความหนืดของสารเคลือบผิว โดยพิจารณาจากความเร็วของเครื่องเคลือบผิว

2.1.1.4.3 สารหล่อลื่น (Lubricant) ใช้เพื่อปรับสมบัติการไหลของสารเคลือบและควบคุมอุณหภูมิในระหว่างการทอน ช่วยในเรื่องของความเรียบและป้องกันการแตกหักของชั้นเคลือบผิวเมื่อแห้งอ รวมทั้งช่วยให้สภาพการเดินกระดาษคล่องตัวขึ้น ส่วนใหญ่เป็นสารพวกแคลเซียมสเตียเรต พอลิเอทิลีนอิมัลชัน เป็นต้น

2.1.1.4.4 สารกั้นน้ำ (Crosslinker or insolubilizer) ที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่สารจำพวก ยูเรียฟอมาลดีไฮด์เรซิน แอมโมเนียมเซอร์โคเนียมคาร์บอเนต เป็นต้น

2.1.1.4.5 สารช่วยป้องกันเชื้อแบคทีเรียหรือเชื้อรา (Biocide) เช่น อัลดีไฮด์

2.1.1.4.6 สารควบคุมค่าความเป็นกรด-เบส (pH control)

2.1.1.4.7 สารเพิ่มความขาวสว่าง (Optical brighteners) ช่วยดูดกลืนแสงยูวีและเพิ่มความขาวสว่างของสารเคลือบผิว

2.1.1.4.8 สีย้อม (Dye) ใช้เพื่อให้สังเกตด้านเคลือบผิวได้ชัดเจน

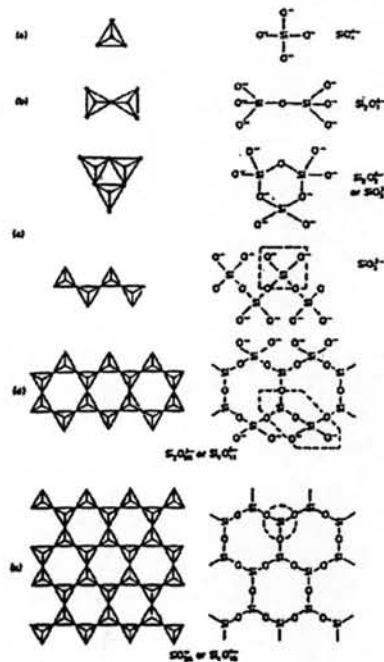
2.1.1.4.9 สารลดฟอง (Defoamer) ใช้เพื่อยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดฟองในสารเคลือบขณะทอน

2.1.1.5 ตัวทำละลาย (Solvent) ในสารเคลือบกระดาศเพื่อการพิมพ์อิงค์เจ็ทมีน้ำเป็นตัวทำละลาย ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของสารเคลือบ น้ำทำให้ส่วนประกอบของสารเคลือบรวมตัวเข้ากันได้ สารสีสามารถกระจายตัวได้ ทำให้เกิดการแห้งตัว ทำให้เกิดการถ่ายโอนของสี และสามารถเคลือบลงบนกระดาศได้ หากน้ำเกิดการระเหยจากชั้นของสารเคลือบจะทำให้เกิดชั้นของแข็ง สารยึดจะทำหน้าที่เชื่อมสารสีและกระดาศ สารเคลือบประกอบด้วยน้ำเพื่อสมบัติการไหล โดยปริมาณของของแข็งของสารเคลือบที่แห้งจะมีปริมาณถึงร้อยละ 70 โดยน้ำหนัก ซึ่งหมายความว่าสารเคลือบจะมีน้ำน้อยกว่าร้อยละ 30 โดยน้ำหนัก [1]

2.1.2 ซิลิกาหรือซิลิกอนไดออกไซด์ (Silica or Silicon Dioxide; SiO_2)

2.1.2.1 โครงสร้างของซิลิกา

ซิลิกา เป็นสารประกอบที่เกิดจากการรวมตัวระหว่างซิลิกอนและออกซิเจน มีพื้นฐานทางโครงสร้างของซิลิกาและเกลือซิลิเกต ส่วนใหญ่เป็นการจัดเรียงตัวแบบทรงสี่หน้า (tetrahedral) ของออกซิเจนสี่อะตอมล้อมรอบซิลิกอนซึ่งเป็นอะตอมกลาง โดยโครงสร้างของซิลิกาจะมีลักษณะเป็นโครงสร้างตาข่าย 3 มิติแบบไม่รู้จบ (Infinite three dimensional network) [2] ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 รูปแบบต่าง ๆ ของการเชื่อมต่อของ SiO_4 tetrahedral ในโครงสร้างพื้นฐานของซิลิเกต [2]

2.1.2.2 ลักษณะของซิลิกา

ซิลิกาเป็นผลึกไม่มีสีหรือเป็นของแข็งสีขาวไม่มีกลิ่นไม่มีรส มีความตึงจำเพาะระหว่าง 2.2 – 2.6 จุดหลอมเหลว 1710 องศาเซลเซียส (ขึ้นอยู่กับรูปแบบของซิลิกา) ไม่ละลายน้ำหรือละลายน้ำได้น้อยมาก ไม่ละลายในกรดยกเว้นกรดไฮโดรฟลูออริก (Hydrofluoric acid) แต่ละลายในด่างได้ ซิลิเกต (silicate) ดังสมการที่ 2.1

2.1.2.3 รูปแบบซิลิกา

มีรูปแบบได้หลากหลายทั้งที่เป็นผลึก (crystalline silica) และซิลิกาอสัณฐาน (amorphous or non-crystalline silica) สามารถตรวจสอบโครงสร้างได้ด้วยวิธีเอ็กซ์เรย์ดิฟแฟรกชัน (X-Ray Diffraction) [3]

2.1.2.3.1. ซิลิกาชนิดผลึก เป็นซิลิกาชนิดหนึ่งซึ่งมีได้หลายรูป เช่น ควอทซ์ คริสโตแบไลท์ ไตรไคไมท์ (tridymite) สามารถตรวจสอบได้จากการใช้เอ็กซ์เรย์ดิฟแฟรกชัน จะเห็นว่าจะเกิดการสะท้อนแบบไม่ต่อเนื่องขึ้นเนื่องจากระนาบภายในซึ่งเป็นลำดับของอะตอม

2.1.2.3.2. ซิลิกาชนิดอสัณฐาน เป็นซิลิกาที่สังเคราะห์ได้หลายวิธี เช่น สังเคราะห์จากสภาวะที่เป็นไอ สังเคราะห์โดยการตกตะกอนจากสารละลาย ซิลิกาชนิดอสัณฐานแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบตามชื่อกระบวนการเตรียม เช่น ซิลิกาเจล ซิลิกาชนิดตกตะกอน และฟุ้งซิลิกา (silica fume) เมื่อใช้เครื่องเอ็กซ์เรย์ดิฟแฟรกชันตรวจสอบ จะพบว่าเกิดการกระเจิงแสงแบบต่อเนื่อง ซิลิกาอสัณฐานทุกชนิดสามารถเปลี่ยนไปเป็นซิลิกาชนิดผลึก ได้เมื่อใช้ความร้อนและอุณหภูมิที่สูงอย่างเหมาะสม

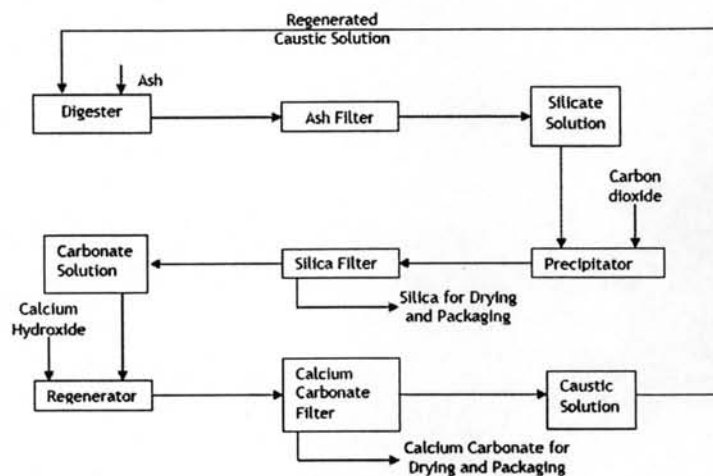
ก. ซิลิกาเจล แบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ ซิลิกาเจลชนิดความหนาแน่นปกติ (regular-density gel) ซึ่งเตรียมได้โดยการทำให้อยู่ในสภาพที่เป็นกรด จะได้อนุภาคที่มีขนาดเล็กมากและพื้นที่ผิวสูง (750-800 m²/g) ค่าเฉลี่ยของเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากับ 2.2-2.6 nm และปริมาตรรูพรุนประมาณ 0.37-2.40 ml/g มีน้ำประมาณร้อยละ 6 น้ำจะเกาะอยู่ที่ผิวซึ่งมีหมู่ไฮดรอกซิลอยู่ ดังนั้นจะดูดซับได้มาก ชนิดที่สองคือซิลิกาเจลชนิดความหนาแน่นปานกลาง มีพื้นที่ผิวดำ (300-350 m²/g) แต่มีปริมาตรรูพรุนเท่ากับ 0.9 -1.1 ml/g ค่าเฉลี่ยของขนาดรูพรุนประมาณ 12-16 nm ขนาดของอนุภาคใหญ่กว่า ซิลิกาเจลชนิดความหนาแน่นปกติ ด้วยเหตุผลที่ซิลิกาชนิดนี้มีขนาดรูพรุนใหญ่นั้นจึงดูดซับน้ำได้ดีที่ความชื้นสูง ชนิดสุดท้ายคือ

ซิลิกาเจลชนิดความหนาแน่นต่ำ เช่น aerogel มีพื้นที่ผิวต่ำ 100-200 m²/g มีเส้นผ่านศูนย์กลางรูพรุนประมาณ 18-22 nm และปริมาตรรูพรุนประมาณ 1.4-2.0 ml/g

ข. ฟุ้งซิลิกาหรือไมโครซิลิกาหรือฟุ้งซิลิกาควบแน่น (condensed silica fume) เป็นวัสดุผสมเพิ่มชนิดหนึ่งซึ่งเป็นผลพลอยได้ของโรงงานผลิตโลหะซิลิกอน และเฟอโรซิลิกอนอัลลอยด์ เป็นกระบวนการรีดักชันจากควอร์ทซ์ ที่บริสุทธิ์ไปเป็นซิลิกอน โดยวิธี electric arc ที่อุณหภูมิสูงถึง 2000°C ทำให้เกิดไอ (fume) ของ SiO₂ ซึ่งต่อมากจะออกซิไดซ์ และกลั่นตัวที่อุณหภูมิต่ำ ๆ ได้เป็นอนุภาคขนาดเล็กมากของซิลิกาที่ไม่เป็นผลึก (glassy phase) [4]

องค์ประกอบหลักทางเคมีของฟุ้งซิลิกา คือ SiO₂ ซึ่งควรจะอยู่ในภาพที่ไม่เป็นผลึกเป็นส่วนใหญ่ ฟุ้งซิลิกาที่มีจำหน่ายในท้องตลาดมักจะมี SiO₂ สูงมากกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไป ส่วนที่เหลือจะเป็นองค์ประกอบของ Al₂O₃, Fe₂O₃, CaO, MgO, Na₂O, K₂O และออกไซด์อื่น ๆ ร้อยละ 1 หรือ 2 ซึ่งออกไซด์เหล่านี้ถือว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับของ SiO₂ ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไป

ค. ซิลิกาชนิดตกตะกอน (Precipitated silica) ซิลิกาชนิดตกตะกอนเกิดจากการรวมตัวของซิลิกาขนาดเล็กระดับนาโนเมตร ยังไม่เชื่อมโยงจนเป็นโครงข่ายขนาดใหญ่ระหว่างกระบวนการเตรียม ซิลิกาชนิดตกตะกอน เกิดได้ทั้งในสภาวะที่เป็นไอ (vapor phase) และโดยการตกตะกอนจากสารละลาย ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กระบวนการเกิดซิลิกาชนิดตกตะกอน ภาพอ้างอิงจาก Precipitated Silica from Rice Husk Indian Institute of Science Bangalore

2.1.3 ดินขาว (Kaolin)

แร่ดินขาว (Kaolin minerals) แร่ดินขาวมีหลายอย่างแตกต่างกันไปตามโครงสร้างและสูตรทางเคมี สูตรเคมีพื้นฐานคือ $\text{Al}_2(\text{Si}_2\text{O}_5)(\text{OH})_4$ การเรียกชื่อแร่ดินต่าง ๆ ในที่นี้ เรียกตาม Clay Minerals group Sub-Committee [5]

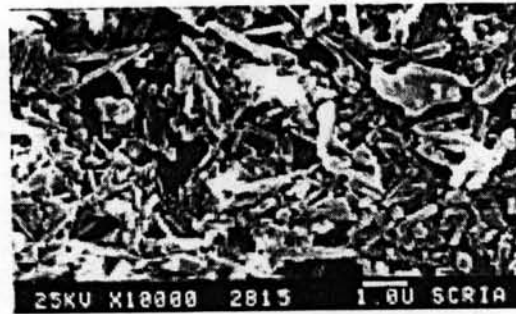
1. เคโอลิไนต์ (Kaolinite) เป็นแร่ดินที่พบมากที่สุด โครงสร้างของมันประกอบด้วย 1 ชั้น (layer) ใน 1 เซลล์ ซึ่งเกิดจากการจับตัวกันของแผ่นซิลิกาเตทราฮีดรัล (tetrahedral sheet) และ แผ่นออกตาฮีดรัล (octahedral sheet) โครงสร้างเป็น triclinic
2. ดิกไดต์ (Dickite) เป็นแร่ดินที่พบ โครงสร้างเป็นแบบสองชั้นในหนึ่งเซลล์ และมีโครงสร้างเป็น monoclinic
3. นาโคริต (Nacrite) เป็นแร่ดินที่หาได้ยาก โครงสร้างเป็นแบบหกชั้น ในหนึ่งเซลล์ และมีโครงสร้างเป็น orthorhombic
4. ฮาลลอยไซต์ (Halloysite) แร่ดินชนิดนี้ไม่เป็นแผ่นเหมือนแร่ดินที่กล่าวมาข้างต้น มีลักษณะเป็นท่อทรงกระบอกเล็ก ๆ มีสูตรโครงสร้างทางเคมีเป็น $(\text{OH})_4\text{Al}_2(\text{Si}_2\text{O}_5) \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ ที่อุณหภูมิ 50°C $2\text{H}_2\text{O}$ จะเริ่มถูกขจัดออกไปซึ่งจะกลายเป็น meta-halloysite เพราะฉะนั้นโครงสร้างของฮาลลอยไซต์ ที่เป็น meta-halloysite มีโครงสร้างคล้ายเคโอลิไนต์ ชนิด 1:1[5] ตัวอย่างเช่น ดินขาวนิวซีแลนด์ ดังภาพที่ 2.3

2.1.3.1 โครงสร้างของดินขาว แบ่งออกได้ 3 กลุ่ม โดยถือเอาจำนวนแผ่นของซิลิกาเตทราฮีดรัล และแผ่นออกตาฮีดรัลเป็นเกณฑ์ [6]

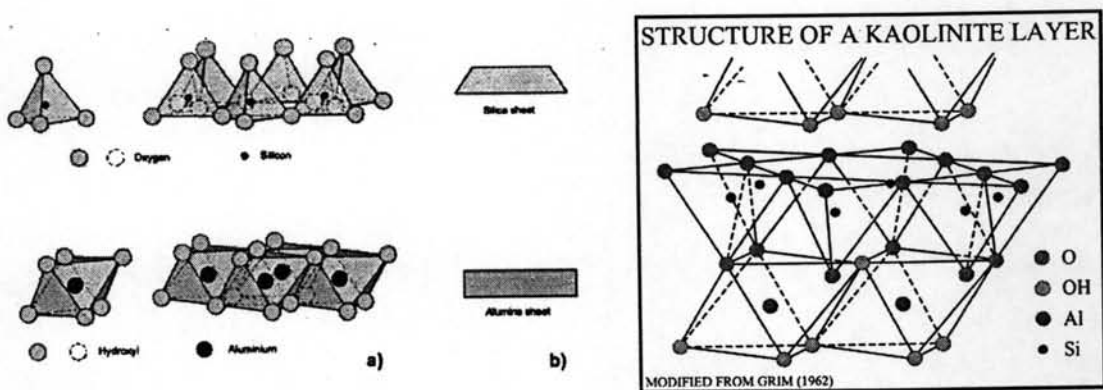
(1) กลุ่มแร่ชนิด 1:1 โครงสร้างของแร่กลุ่มนี้ประกอบขึ้นด้วยแผ่นซิลิกาเตทราฮีดรัล 1 แผ่น และแผ่นอลูมินาออกตาฮีดรัล 1 แผ่น ดังภาพที่ 2.4 แร่ที่สำคัญของกลุ่มนี้ ได้แก่ กลุ่มแร่เคโอลิไนท์ (kaolinite) [6]

(2) กลุ่มแร่ชนิด 2:1 โครงสร้างของแร่กลุ่มนี้ ประกอบขึ้นด้วยแผ่นซิลิกาเตทราฮีดรัล 2 แผ่น และแผ่นออกตาฮีดรัล 1 แผ่น ซึ่งเป็นแผ่นที่ถูกประกอบด้วยแผ่นซิลิกาด้านละ 1 แผ่น แร่ที่สำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่ แร่สมิคไทท์ (smectite) แร่ไมก้า (mica) ซึ่งรวมถึงแร่อิลไลท์ (Illite) และแร่เวอร์มิคูไลท์ (vermiculite) [6]

(3) กลุ่มแร่ชนิด 2:1:1 กลุ่มแร่นี้ได้แก่ แร่คลอไรต์ (chlorite) โครงสร้างของแร่กลุ่มนี้ คล้ายกับโครงสร้างของกลุ่มแร่ชนิด 2:1 แต่มีชั้นบรูไซต์ (brucite) ซึ่งเป็นแผ่นออกตาฮีดรัล ประทับอีก 1 ชั้น โดยมีสูตรทางเคมีเป็น $(\text{MgFe})_6(\text{OH})_{12}$ [6]

ภาพที่ 2.3 รูปร่างของอนุภาคของดินขาวนิวซีแลนด์ที่กำลังขยาย 10000 เท่า [7]

ภาพที่ 2.4 โครงสร้างของดินขาวนิวซีแลนด์ ชนิด 1:1 [6]

2.1.3.2 ผลของดินขาวต่อสมบัติของกระดาษเคลือบผิว

ความขาวสว่างของดินขาวมีผลกระทบต่อความขาวสว่างของกระดาษเคลือบผิวเพียงเล็กน้อย คือความขาวสว่างของดินขาวที่แตกต่างกันหนึ่งจุดจะส่งผลเพียง ร้อยละ 0.2 หรือน้อยกว่าในความขาวสว่างของกระดาษเคลือบผิว โครงสร้างของชั้นเคลือบผิวมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญมากต่อความขาวสว่าง เนื่องจากการกระเจิงแสงขึ้นอยู่กับความแตกต่างของดัชนีหักเหระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของสารเคลือบ จึงเป็นความสำคัญที่ต้องมีช่องว่างที่เพียงพอระหว่างอนุภาคดินขาวในชั้นสารเคลือบ และการมีจำนวนของสารยึดติดมากเกินไปจะทำให้ความขาวสว่างลดลง

การจัดเรียงตัวและปริมาณช่องว่างของอนุภาคดินขาวมีอิทธิพลสูงต่อความทึบแสงของชั้นสารเคลือบและความขาวสว่าง ขนาดของอนุภาค การกระจายตัวของขนาดอนุภาคและสัดส่วนระหว่างความหนาต่อความกว้างของอนุภาคเป็นสมบัติที่สำคัญซึ่งควบคุมความทึบแสง การเพิ่มขึ้นของปริมาตรรูพรุนเป็นผลดีสำหรับความทึบแสง การที่สารยึดเข้าไป

แทนที่ในพื้นที่ว่างของอนุภาคทำให้ความทึบแสงลดลง ความมันเงาของกระดาษเคลือบผิวได้รับการยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับขนาดอนุภาคของดินขาว คืออนุภาคที่มีขนาดเล็กกว่าจะมีความมันเงาสูงกว่า ในบางกรณีการพิจารณาถึงความมันเงาก็จะขึ้นอยู่กับการบดอนุภาคให้ละเอียดหรือการจัดอนุภาคขนาดใหญ่ออก การเกาะกลุ่มกันของอนุภาคจะทำให้อนุภาคกระจายตัวได้น้อยส่งผลให้ความมันเงาต่ำลง อนุภาคขนาดเล็กและมีการกระจายตัวที่สมบูรณ์ทำให้ค่าความมันเงาสูงที่สุด ระดับของสารยึดที่เพิ่มขึ้นทำให้ความมันเงาต่ำลง ความสามารถในการรับหมึกแตกต่างกันมากระหว่างสารเคลือบที่ใช้ดินขาวต่างชนิดกัน ความสามารถในการรับหมึกจะสัมพันธ์กับความสามารถในการซึมผ่านได้ของชั้นสารเคลือบ ซึ่งจะได้รับอิทธิพลจากปริมาตรรูพรุน อนุภาคดินขาวที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางขนาดเล็ก เรียงตัวไม่เป็นระเบียบ (randomly oriented) จะให้การรับหมึกที่ดี การรับหมึกของสารเคลือบจะได้รับอิทธิพลอย่างมากจากปริมาณของสารยึด

2.1.4 แคลเซียมคาร์บอเนต (Calcium Carbonate; CaCO_3)

แคลเซียมคาร์บอเนต มีสูตรเคมี คือ CaCO_3 ประกอบด้วย แคลเซียมออกไซด์ (Calcium Oxide; CaO) ร้อยละ 56 และคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbondioxide; CO_2) ร้อยละ 44 ความถ่วงจำเพาะ 2.71 สลายตัวเมื่อเผาที่อุณหภูมิ 825 องศาเซลเซียส ลักษณะทางกายภาพ แคลเซียมคาร์บอเนตเป็นผงสีขาวไม่ละลายน้ำ แต่ละลายน้ำได้เมื่อมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ น้ำที่มี CaCO_3 ละลายอยู่เรียกว่าน้ำกระด้าง และจะตกตะกอนเมื่อเสีย CO_2 ออกไปเป็นต้น แคลเซียมคาร์บอเนตเป็นสารประกอบที่มีลักษณะต่างกันหลายอย่าง แต่ละลักษณะจะมีชื่อเรียก โดยเฉพาะชื่อของแร่ที่ประกอบด้วยแคลเซียมคาร์บอเนต เรียกว่า แร่แคลไซต์ (calcite) หรือแคลสปาร์ (calspar) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ธรรมดาที่สุดของแคลเซียมคาร์บอเนตที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ ผลึกของแคลไซต์ มีหลายชนิดทำให้มีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น ด็อกทูลสปาร์ (dogtoothspar) ไอซ์แลนด์สปาร์ (Iceland spar) เนลเฮดสปาร์ (nailhead spar) และซาตินสปาร์ (satin spar) เป็นต้น [8]

2.1.4.1 การเกิดแคลเซียมคาร์บอเนต

ลักษณะการเกิดของแคลเซียมคาร์บอเนต แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

2.1.4.1.1 หินคาร์บอเนต (Carbonate rocks)

หินคาร์บอเนต หมายถึง หินธรรมชาติที่ประกอบด้วยแคลเซียมคาร์บอเนตเป็นส่วนใหญ่ เป็นแคลเซียมคาร์บอเนตที่เกิดเองตามธรรมชาติในรูปของแร่ประกอบหิน ซึ่งสามารถแบ่งตามลักษณะของการเกิดได้ 3 ชนิด

1. หินตะกอนคาร์บอเนต (Sedimentary carbonate rocks)

การจำแนกชนิดของหินทางธรณีวิทยาของหินคาร์บอเนตขึ้นอยู่กับลักษณะการเกิดของแร่องค์ประกอบ ได้แก่

ก. หินปูน (Limestone) เป็นหินตะกอนซึ่งมีส่วนประกอบส่วนใหญ่เป็นแคลเซียมคาร์บอเนต ซึ่งเกิดขึ้นในรูปของแคลไซต์ (calcite) หรือบางครั้งจะอยู่ในรูปของ ออราโกไนต์ (aragonite) ซึ่งทั้งสองชนิดมีสูตรทางเคมีเหมือนกัน แต่มีรูปผลึกต่างกัน โดโลไมต์ (Calcium Magnesium Carbonate; $\text{CaMg}(\text{CO}_3)_2$) เป็นแร่อีกชนิดหนึ่งที่พบมากในหินปูน โดโลไมต์ส่วนมากจะเกิดการแทนที่โดยปฏิกิริยาของแมกนีเซียมในรูปสารละลายที่หินปูนหรือโดโลไมต์หรือผสมกันระหว่างสองชนิดนี้รวมกับสิ่งเจือปนต่าง ๆ

ข. ชอล์ก (Chalk) เป็นหินปูนร่วนเนื้อละเอียดเกิดในน้ำตื้น ประกอบด้วยซากสัตว์ในทะเล

ค. มาร์ล (Marl) เป็นหินปูนเนื้อร่วนเกิดในทะเลสาบ ซึ่งได้แคลเซียมคาร์บอเนตจากลำธารหรือน้ำพุ

ง. ทราเวอร์ทีน (Travertine) เป็นหินปูนที่มีเนื้อหลายแบบ ขึ้นอยู่กับแต่ละแหล่งที่เกิด อาจมีลักษณะเนื้อแน่น เป็นเส้นใยแบบเป็นชั้น ๆ หรืออ่อนนุ่มและมีรูพรุนซึ่งเรียกกันว่า Calcareous tufa ซึ่งทราเวอร์ทีนส่วนใหญ่จะเกิดจากการตกผลึกอย่างรวดเร็วของแคลเซียมคาร์บอเนตรอบ ๆ น้ำพุร้อน

2. หินอัคนีคาร์บอเนต (Igneous carbonate rocks) เป็นลักษณะพิเศษของหินอัคนีที่มีคาร์บอเนตเป็นส่วนประกอบหลักแม้จะมีปริมาณน้อย แต่ในบริเวณที่ขาดแคลนหินคาร์บอเนตก็สามารถนำมาใช้ทดแทนได้เป็นอย่างดี

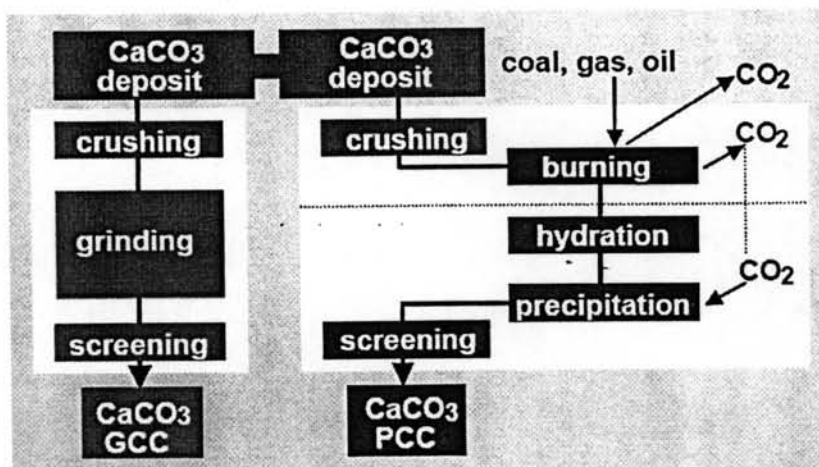
3. หินแปรคาร์บอเนต (Metamorphic carbonate rocks) เป็นหินปูน หรือโดโลไมต์ที่มีการจัดเรียงรูปผลึกใหม่ ที่รู้จักกันดีคือหินอ่อน (marble) ซึ่งเกิดจากความร้อนและความกดดันได้พิภพ

2.1.4.1.2 แร่แคลไซต์ (Calcite)

แร่แคลไซต์ หรือแคลสปาร์ (Calspar) เป็นแคลเซียมคาร์บอเนตที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ ผลึกของแคลไซต์มีหลายชนิดทำให้มีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ด็อกทูลสปาร์ ไอซแลนด์สปาร์ เนลเฮดสปาร์ และชาตินสปาร์ แร่แคลไซต์ปกติจะมีสีขาวหรือไม่มีสี แต่อาจมีสีอื่นได้ เช่น สีเทา แดง เขียว น้ำเงิน เหลือง ถ้ามีสารอื่น ๆ ปะปน เช่น ไพไรต์ ทองแดง เป็นต้น มีสูตรทางเคมี คือ CaCO_3 เช่นเดียวกับหินปูน ส่วนประกอบทางเคมีประกอบด้วย CaO ร้อยละ 56 และ CO_2 ร้อยละ 44 มีความถ่วงจำเพาะ 2.72 แร่แคลไซต์เมื่อทำปฏิกิริยากับกรดเกลือจะเกิดฟองฟู

2.1.4.1.3 หินปูนสังเคราะห์ (Precipitated calcium carbonate)

หินปูนสังเคราะห์เป็นแคลเซียมคาร์บอเนตที่ผลิตขึ้นทั้งจากกรรมวิธีการผลิตโดยตรงหรือผลิตภัณฑ์พลอยได้จากการผลิตภัณฑ์อื่น ๆ แคลเซียมคาร์บอเนตสังเคราะห์จะมีลักษณะเป็นผงขนาดเล็ก ขนาด 0.01 – 15 ไมครอน มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษว่า precipitated calcium carbonate (PCC) ขั้นตอนการสังเคราะห์แสดงดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 ขั้นตอนการสังเคราะห์แคลเซียมคาร์บอเนต [9]

2.1.4.2 กระบวนการผลิตแคลเซียมคาร์บอเนต

มี 2 วิธี คือ การนำแคลเซียมคาร์บอเนตจากธรรมชาติมาบดซึ่งเรียกว่า ground calcium carbonate (GCC) และการนำแคลเซียมคาร์บอเนตจากธรรมชาติมาตกผลึกใหม่ เรียกว่า precipitated calcium carbonate (PCC) [8]

2.1.4.2.1 แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดบดจากธรรมชาติ

แคลเซียมคาร์บอเนตบด เป็นแคลเซียมคาร์บอเนตที่ได้จากการบดแคลเซียมคาร์บอเนตจากธรรมชาติ เช่น หินปูน ที่มีความขาวและความบริสุทธิ์สูง หินอ่อนที่เกิดจากหินปูนแปรสภาพด้วยความร้อนและความดัน ทำให้เกิดการตกผลึกใหม่ หรือซอล์ และแร่แคลไซต์ เป็นต้น กรรมวิธีในการผลิตแคลเซียมคาร์บอเนตมีหลายขั้นตอน การลดขนาดแร่ (size reduction) และการคัดขนาด (classification) ถือเป็นหัวใจสำคัญของการแต่งแร่ในการผลิตแคลเซียมคาร์บอเนต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดอนุภาคต่าง ๆ ตามที่ตลาดต้องการ การผลิต GCC ในประเทศไทยส่วนใหญ่ ใช้แร่แคลไซต์ หินปูน หรือหินอ่อน เป็นวัตถุดิบ ซึ่งอาจได้จากการทำเหมืองเองหรือจากการรับซื้อวัตถุดิบ สมบัติของแร่วัตถุดิบที่กำหนดไว้ใน

เบื้องต้น คือต้องมีองค์ประกอบของแคลเซียมคาร์บอเนต (CaCO_3) มากกว่าร้อยละ 95 และมีความขาว (brightness) มากกว่าร้อยละ 94

2.1.4.2.2 แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดตกผลึก

การนำแคลเซียมคาร์บอเนตจากธรรมชาติมาตกผลึกใหม่ เรียกว่า precipitated calcium carbonate (PCC) เป็นผงขนาดเล็กที่เกิดจากการตกผลึก รูปร่างผลึกอาจแตกต่างกันตามวิธีการผลิต แต่ส่วนใหญ่จะเป็นรูปเข็ม ผงแคลเซียมคาร์บอเนตมีสีขาว ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส เสถียรในอากาศ และไม่ละลายน้ำ

สมบัติที่ดีของ PCC คือ มีความขาวและความบริสุทธิ์สูงกว่า GCC เพราะมีการตกผลึกกำจัดสิ่งเจือปนออกไปแล้ว นอกจากนี้ PCC ยังมีสมบัติด้านกายภาพดีกว่า เนื่องจากโครงสร้างผลึกแข็งแรงกว่า โครงสร้างและรูปผลึกมีขนาดใกล้เคียงกัน รวมทั้งมีน้ำหนักเบาและเข้ากับเส้นใยไม้ที่เป็นวัตถุดิบหลักในการทำกระดาษได้ดีกว่า GCC เพราะมีการควบคุมอุณหภูมิและความดันขณะตกผลึก สำหรับประเทศไทยการผลิตแคลเซียมคาร์บอเนตส่วนใหญ่จะนำแคลเซียมคาร์บอเนตจากธรรมชาติมาโดยตรง เนื่องจากมีขั้นตอนการผลิตที่ง่ายและไม่ต้องใช้เทคโนโลยีสูงมาก

2.1.4.3. รูปแบบแคลเซียมคาร์บอเนต

2.1.4.3.1. แคลเซียมคาร์บอเนตชนิด GCC แบ่งออกได้ดังนี้

แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดทรายไฟรด์กซ์ (dry product) เป็นแคลเซียมคาร์บอเนตชนิดที่ได้จากการบดแคลเซียมคาร์บอเนตจากธรรมชาติโดยตรง มีลักษณะเป็นผงสีขาว ขนาด 1-147 ไมครอน ความขาว (brightness) มากกว่าร้อยละ 94 และมีองค์ประกอบทางเคมีของแคลเซียมคาร์บอเนตมากกว่าร้อยละ 98 ใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษ สี พลาสติก ยาง ผงซักฟอก ยาสีฟัน รวมทั้งใช้ในการผลิตปุ๋ย และอาหารสัตว์

แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดโคทเตดไฟรด์กซ์ (coated product) เป็นการนำแคลเซียมคาร์บอเนตชนิดบดจากธรรมชาติแบบทรายไฟรด์กซ์ อนุภาคขนาด 1-15 ไมครอน มาเคลือบผิวอนุภาค เพื่อปรับปรุงสมบัติบางประการให้ดีขึ้น เช่น ช่วยให้ผิวอนุภาคเปียกได้ง่ายขึ้น (facilitate wetting cut) ช่วยให้อนุภาคมีการกระจายตัวดีขึ้น (dispersion) ช่วยให้อนุภาคมีการดูดซับน้ำมันลดลง (oil absorption) สารที่นำมาใช้เคลือบผิวมี 3 ชนิด ได้แก่ stearic acid, ซี้ผึ้ง และสารเคมี ผลิตภัณฑ์แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดเคลือบผิว นิยมนำมาใช้ในอุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมพีวีซี และอุตสาหกรรมยาง

แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดแคลเซียมคาร์บอเนตคอมพาวด์ (calcium carbonate compound) เป็นแคลเซียมคาร์บอเนตที่ผสมอยู่ในรูปของแข็ง ระหว่าง

อนุภาคแคลเซียมคาร์บอเนตบดจากธรรมชาติ (GCC) ขนาดประมาณ 20 – 45 ไมครอน ร้อยละ 17 -80 กับเม็ดพลาสติกร้อยละ 20 -25 จะได้ลักษณะรูปร่างเป็นทรงกลม ขนาดประมาณ 2-3 มิลลิเมตร ความต้วงจำเพาะประมาณ 1.9-2.0 ใช้ในอุตสาหกรรมพลาสติกขึ้นรูปต่าง ๆ เช่น นำไปทำถุงปุ๋ย กระสอบพลาสติก ถุงพลาสติกใส่ของ ฉนวนหุ้มสายไฟ ภาชนะ และท่อต่าง ๆ

แคลเซียมคาร์บอเนตในรูปสเลอรีไพรดักซ์ (slurry product) หลังจากขั้นตอนการบดละเอียดด้วยเครื่องบดบอลมิลล์อนุภาคของแร่จะมีขนาด 1-20 ไมครอน และจะเข้าสู่กระบวนการลอยแร่ (flotation) เพื่อลอยแยกสิ่งเจือปนต่าง ๆ ออกไป ได้แก่ ซิลิกา และ เหล็กออกไซด์ วิธีนี้สามารถลดสิ่งเจือปนได้ถึงร้อยละ 50 เช่น แร่ก่อนที่เข้าสู่กรรมวิธีการลอยแร่ มีสัดส่วนแคลเซียมคาร์บอเนต (CaCO_3) ร้อยละ 96 และมีสิ่งเจือปนร้อยละ 4 เมื่อผ่านกรรมวิธีการลอยแร่ จะสามารถกำจัดสิ่งเจือปนออกได้ร้อยละ 2 ทำให้สัดส่วนแคลเซียมคาร์บอเนตเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 98 หลังจากนั้นจึงนำไปบดแบบเปียก ซึ่งสามารถบดได้ละเอียดถึง 0.3 ไมครอน และได้ในรูปของสเลอลี่ เนื่องจากการบดแบบแห้งด้วยบอลมิลล์มีข้อจำกัดคือ สามารถบดอนุภาคได้ขนาดเล็กสุดไม่เกิน 1 ไมครอน ซึ่งถ้าต้องการบดให้ได้ขนาดเล็กกว่า 1 ไมครอน จะใช้พลังงานสูงมากไม่คุ้มค่าและไม่เหมาะสมต่อการลงทุน

แคลเซียมคาร์บอเนตแบบสเลอรีไพรดักซ์นิยมใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษเนื่องจากตอบสนองความต้องการของโรงงานผลิตกระดาษด้านความสะอาดในการใช้งาน กล่าวคือสามารถใช้งานได้ทันที ในขณะที่แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดแห้งอื่น ๆ ต้องเพิ่มขั้นตอนการทำให้เป็นสเลอลี่ ที่โรงงานกระดาษอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้ในกระบวนการผลิตกระดาษ แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดนี้ มีการใส่สารเคมีเพื่อป้องกันการตกตะกอน (dispersing agent) ของแคลเซียมคาร์บอเนตในระหว่างการลำเลียงขนส่งไปยังโรงงานกระดาษ โดยชนิดของสารเคมีที่ใช้มักเป็นสารเคมีชนิดเดียวกับที่ใช้ในกระบวนการผลิตกระดาษ

2.1.4.3.2 แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดตกตะกอน (PCC)

แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดตกตะกอน แบบสเลอรีไพรดักซ์เป็นแคลเซียมคาร์บอเนตบริสุทธิ์ มีลักษณะเป็นผงขนาดเล็ก ประมาณ 0.3 – 1 ไมครอน ได้จากการนำแคลเซียมคาร์บอเนตชนิดบดจากธรรมชาติ (GCC) มาทำการตกผลึกใหม่ เพื่อให้แคลเซียมคาร์บอเนตมีคุณภาพสูง นิยมใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษเป็นส่วนใหญ่ จึงติดตั้งอยู่ในโรงงานกระดาษโดยตรง เรียกว่า satellite plant อยู่ในรูป สเลอลี่

แคลเซียมคาร์บอเนตที่ได้จาก satellite plant นี้ไม่ต้องใส่สารเคมีเพื่อป้องกันการตกตะกอนของแคลเซียมคาร์บอเนต เนื่องจากอยู่ในรูปสเลอลี่ ที่มีความเข้มข้นของแข็งต่ำ ต่างจากสเลอลี่ของ GCC ที่มีความเข้มข้นของของแข็งสูง นอกจากนี้การขนส่งแคลเซียมคาร์บอเนตแบบสเลอลี่ยังทำได้สะดวกเนื่องจาก satellite plant ติดตั้งอยู่ที่โรงงาน

กระดาษ สามารถต่อท่อส่งเข้ากระบวนการผลิตกระดาษได้โดยตรง ทำให้ลดเวลาในขั้นตอนการขนส่งลำเลียงได้ ทำให้สามารถป้องกันการตกตะกอนได้

จากสมบัติที่ดีของแคลเซียมคาร์บอเนตที่สามารถบดให้เป็นผงละเอียดได้ง่าย มีความเสถียรทางเคมีและไม่เป็นพิษ และสมบัติพิเศษอื่น ๆ โดยเฉพาะความขาวสูง และการดูดซับน้ำมันต่ำทำให้แคลเซียมคาร์บอเนตสามารถนำไปใช้ในวงการอุตสาหกรรมได้อย่างกว้างขวาง เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมยาง และอุตสาหกรรมสี เป็นต้น

2.1.4.4 แคลเซียมคาร์บอเนตในอุตสาหกรรมกระดาษ

ในเนื้อกระดาษประกอบไปด้วยโครงร่างตาข่ายของเส้นใยไม้และรูขนาดเล็กจำนวนมาก ที่ส่งผลต่อสมบัติที่สำคัญของกระดาษในด้านความทึบแสงที่เกิดจากการกระจายแสงระหว่างเส้นใยไม้และอากาศที่รูขนาดเล็ก ซึ่งขนาดของรูมักขึ้นอยู่กับชนิดและขนาดของเส้นใยไม้ที่นำมาใช้ผลิตกระดาษ โดยปกติในกระบวนการหรือกรรมวิธีผลิตกระดาษ มักจะได้เส้นใยกระดาษซึ่งมีขนาดของรูในเนื้อกระดาษที่ใหญ่เกินไปทำให้กระดาษไม่ทึบแสง จึงต้องมีการเติมแคลเซียมคาร์บอเนตลงไปเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการนำกระดาษไปใช้งาน ในอุตสาหกรรมกระดาษแคลเซียมคาร์บอเนตจะใช้เป็นตัวเติม (functional filler) ที่มีประโยชน์ในด้านช่วยปรับปรุงสมบัติอื่น ๆ ด้วย ในขณะที่แร่ตัวเติมอื่น ๆ จะใช้เป็นตัวเติมเพื่อเพิ่มปริมาณแต่เพียงอย่างเดียว (extender filler) และการเติมอนุภาคแคลเซียมคาร์บอเนตลงในเยื่อกระดาษจะเป็นการช่วยทำให้ปริมาณการใช้เยื่อจากไม้ลดลง ซึ่งส่งผลต่อต้นทุนการผลิตกระดาษที่ลดลงด้วย แต่ถ้าใช้ตัวเติมมากเกินไปจะทำให้ความแข็งแรงของกระดาษลดลง อัตราการใช้แร่ตัวเติมที่เหมาะสมคือร้อยละ 18-20 โดยน้ำหนักของเยื่อกระดาษทั้งหมด และขนาดอนุภาคของตัวเติมในกระดาษที่เหมาะสมควรมีขนาดอยู่ระหว่าง 0.3 - 2.5 ไมครอน

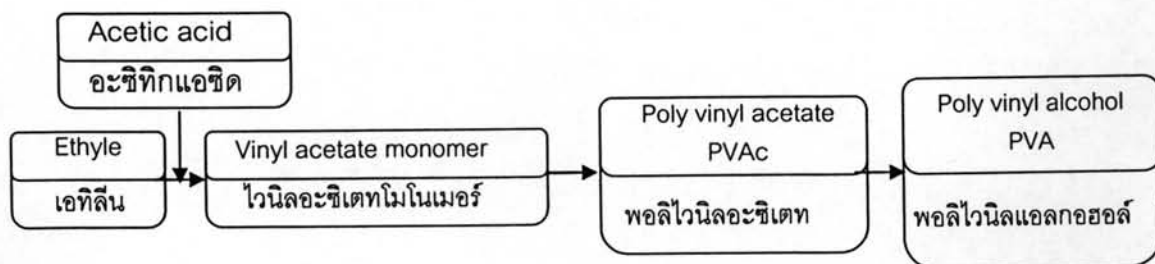
แคลเซียมคาร์บอเนตนอกจากจะใช้เป็นตัวเติมในกระดาษแล้ว ยังสามารถนำมาใช้เป็นตัวเคลือบทำให้ผิวกระดาษเรียบได้อีกด้วย ซึ่งจะทำให้กระดาษมีสมบัติด้านการดูดซับน้ำหมึก การพิมพ์พื้นที่บ การพิมพ์ฮาล์ฟโทน และการพิมพ์สีสี่สีขึ้น การใช้แคลเซียมคาร์บอเนตเป็นตัวเคลือบมักจะนำไปผสมกับอนุภาคอื่น ๆ ได้แก่ แร่ไทเทเนียมไดออกไซด์ แร่ดินขาว อนุภาคพลาสติก โดยใช้สารจำพวกโปรตีน หรือแป้งที่ละลายได้ หรือกาบเป็นตัวผสมตัวเชื่อมซึ่งจะทำให้ส่วนผสมของสารเคลือบและกระดาษเข้ากันได้ดี แคลเซียมคาร์บอเนตใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษและเส้นใยกระดาษ ประเภทต่าง ๆ เช่นกระดาษพิมพ์เขียน กระดาษอาร์ตมัน และกระดาษที่ใช้ในสำนักงาน กระดาษถ่ายเอกสาร กระดาษโรเนียว กระดาษสื่อสิ่งพิมพ์ทุกชนิด รวมทั้งกระดาษกล่องบรรจุภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ

2.1.5 พอลิไวนิลแอลกอฮอล์ (Poly vinyl alcohol; PVA)

เป็นเทอร์โมพลาสติกประเภทโพลีโอะเลฟิน เป็นผงสีขาวจนถึงครีม ผลิตจากโพลีไวนิลอะซิเตท (poly vinyl acetate) ในภาวะกรดหรือเบส มีหลายเกรดตามความหนืดซึ่งขึ้นอยู่กับตัวกรีของโพลีเมอไรเซชัน และร้อยละของแอลกอฮอล์ไลซิสเป็นกลุ่มพอลิเมอร์ที่มีความใส มีขั้วเล็กน้อย สามารถยึดติดได้ดีกับพื้นผิววัสดุทั่วไป และสามารถละลายได้ง่ายในตัวทำละลายหลายชนิดละลายน้ำได้มากขึ้นเมื่อน้ำหนักโมเลกุลลดลง แต่ความแข็งแรง ความยืดหยุ่น ความทนต่อการฉีกขาดและโค้งงอดีขึ้นเมื่อน้ำหนักโมเลกุลเพิ่มขึ้นละลายในน้ำและเกิดเป็นสารที่มีพันธะคู่ ซึ่งจะเกิดปฏิกิริยาต่อไปทำให้เกิดสี [10]

2.1.5.1 สมบัติทางเคมีและกระบวนการผลิต

พอลิไวนิลแอลกอฮอล์มีลักษณะเป็นผลึกของแข็งเม็ดเล็ก ๆ สีขาว ซึ่งสามารถละลายได้ในน้ำร้อน พอลิไวนิลแอลกอฮอล์ผลิตขึ้นโดยมีพอลิไวนิลอะซิเตทเป็นสารตั้งต้นจากกระบวนการพอลิเมอไรเซชันผ่านอนุมูลอิสระของไวนิลอะซิเตท พอลิไวนิลอะซิเตทถูกไฮโดรไลซ์เป็นพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ผ่านปฏิกิริยา base-catalyzed saponification น้ำหนักโมเลกุลของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ถูกควบคุมผ่านลำดับขั้นของกระบวนการพอลิเมอไรเซชัน และโดยทั่วไปจะผลิตออกมาในช่วงของความหนืดสารละลายร้อยละ 4 ความหนืดสามารถแบ่งออกได้เป็น ความหนืดต่ำมาก ความหนืดต่ำ ความหนืดปานกลาง และความหนืดสูง ระดับสำหรับไวนิลอะซิเตทที่ถูกเปลี่ยนเป็นไวนิลแอลกอฮอล์จะสัมพันธ์กับร้อยละของการไฮโดรไลซิส และถูกควบคุมผ่านปฏิกิริยาสปอนนิฟิเคชัน ร้อยละของการไฮโดรไลซิสจะแบ่งออกเป็น super hydrolyzed (การเปลี่ยนไวนิลอะซิเตทเป็นไวนิลแอลกอฮอล์ร้อยละ 93 ขึ้นไป) fully hydrolyzed (ร้อยละ 98.0-98.8) intermediate hydrolyzed (ร้อยละ 91.0-96.5) และ partially hydrolyzed (ร้อยละ 87.0-89.0) สำหรับสารเคลือบผิวกระดาษแข็งที่เจ็ด น้ำหนักโมเลกุลของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์จะควบคุมกำลังในการยึดติดสำหรับสารสี และควบคุมการไหลของสารเคลือบ ร้อยละของการไฮโดรไลซิสก็มีส่วนในการควบคุมการยึดติดและการไหลแต่ส่งผลน้อยกว่าน้ำหนักโมเลกุลของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ ตารางที่ 2.1 แสดงชนิดของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ที่มีร้อยละการไฮโดรไลซิสต่างกัน กระบวนการสังเคราะห์พอลิไวนิลแอลกอฮอล์ แสดงในภาพที่ 2.6 [10]

ภาพที่ 2.6 กระบวนการสังเคราะห์พอลิไวน์ลแอลกอฮอล์

ตารางที่ 2.1 ชนิดของพอลิไวน์ลแอลกอฮอล์ที่มีร้อยละการไฮโดรไลซิสต่างกัน [10]

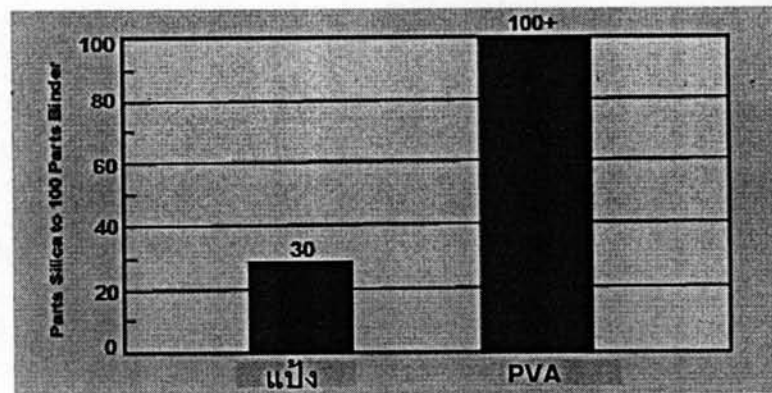
เกรด	ร้อยละการไฮโดรไลซิส %	ความหนืด cps ¹	pH ²
Super Hydrolyzed			
Celvol 125	99.3+	28 – 32	5.5 – 7.5
Celvol 165	99.3+	62 – 72	5.5 – 7.5
Fully Hydrolyzed			
Celvol 103	98.0 – 98.8	3.5 – 4.5	5.0 – 7.0
Celvol 305	98.0 – 98.8	4.5 – 5.5	5.0 – 7.0
Celvol 107	98.0 – 98.8	5.5 – 6.6	5.0 – 7.0
Celvol 310	98.0 – 98.8	9.0 – 11.0	5.0 – 7.0
Celvol 325	98.0 – 98.8	28.0 – 32.0	5.0 – 7.0
Celvol 350	98.0 – 98.8	62.0 – 72.0	5.0 – 7.0
Intermediate Hydrolyzed			
Celvol 418	91.0 – 93.0	14.5 – 19.5	4.5 – 7.0
Celvol 425	95.5 – 96.5	27.0 – 31.0	4.5 – 6.5
Partially Hydrolyzed			
Celvol 502	87.0 – 89.0	3.0 – 3.7	4.5 – 6.5
Celvol 203	87.0 – 89.0	3.5 – 4.5	4.5 – 6.5
Celvol 205	87.0 – 89.0	5.2 – 6.2	4.5 – 6.5
Celvol 513	87.0 – 89.0	13.0 – 15.0	4.5 – 6.5
Celvol 523	87.0 – 89.0	23.0 – 27.0	4.5 – 6.0
Celvol 504	87.0 – 89.0	45.0 – 55.0	4.5 – 6.0

¹ สารละลายเข้มข้นร้อยละ 4 (ตัวทำละลายเป็นน้ำ) ที่ 20°C

² สารละลายเข้มข้นร้อยละ 4 (ตัวทำละลายเป็นน้ำ)

ชนิดของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ที่แนะนำสำหรับสารเคลือบผิว อิงก์เจ็ตคือ ชนิด fully hydrolyzed ที่น้ำหนักโมเลกุลต่ำและปานกลาง ซึ่งจะให้ความสามารถในการยึดติดที่ดี สำหรับซิลิกา และจะให้ค่าความดำที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้แป้ง

พอลิไวนิลแอลกอฮอล์เป็นสารยึดที่มีกำลังในการยึดติดสูง ขึ้นอยู่กับ น้ำหนักโมเลกุล การใช้พอลิไวนิลแอลกอฮอล์จะลดระดับของการใช้สารยึดในสูตรสารเคลือบลงได้ โดยไม่เกิดปัญหาฝุ่นผงที่ผิวหน้า ดังภาพที่ 2.7 แสดงสัดส่วนของซิลิกาที่ใสสูงสุดก่อนจะเกิด ปัญหาฝุ่นผงในพอลิไวนิลแอลกอฮอล์เปรียบเทียบกับแป้ง

ภาพที่ 2.7 สัดส่วนของซิลิกาที่ใสสูงสุดก่อนจะเกิดปัญหาฝุ่นผง [10]

2.1.5.2 ผลของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ต่อความดำของงานพิมพ์

พอลิไวนิลแอลกอฮอล์สามารถให้ค่าความดำของสีดำที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับ ความดำของงานพิมพ์ที่สารเคลือบใช้แป้งเป็นสารยึด พอลิไวนิลแอลกอฮอล์ชนิด fully hydrolyzed จะให้ค่าความดำที่ดี สำหรับสีดำเดี่ยว (monochrome black) และสีดำที่เกิดจากการผสม (composite black) ดังตารางที่ 2.2

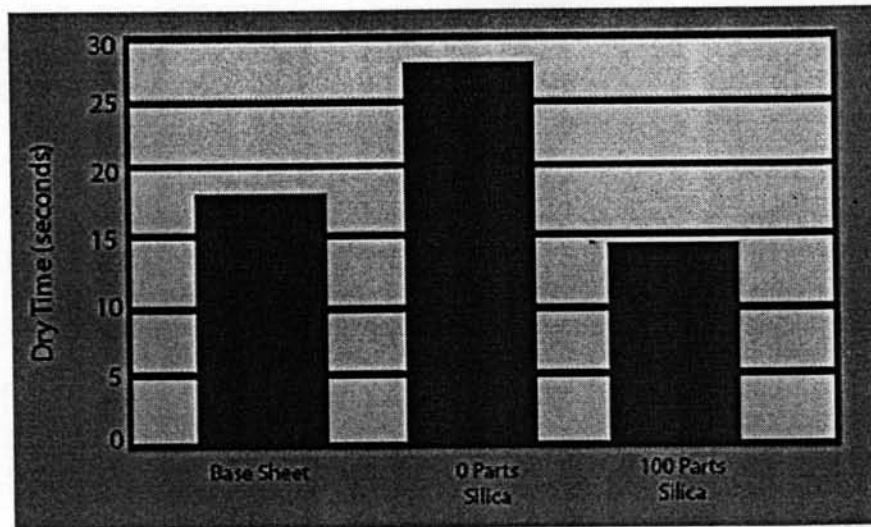
ตารางที่ 2.2 ค่าความดำของหมึกพิมพ์สีดำบนกระดาษเคลือบผิวที่ใช้สารยึดในสารเคลือบผิวเป็น พอลิไวนิลแอลกอฮอล์ และแป้ง [10]

Treatment (น้ำหนักสารเคลือบ g/m ² / ด้าน)	Optical Density		
	Hercules Sizing (second)	Monochrome Black	Composite Black
กระดาษฐาน	1	0.94	0.65
Celvol 107 (1.2)	5.5	1.04	0.81
Celvol 325 (2.7)	57.0	1.30	1.01
แป้ง (1.9)	2.0	0.98	0.74

2.1.5.3 ผลของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ต่อเวลาของการแห้งตัวสารเคลือบ

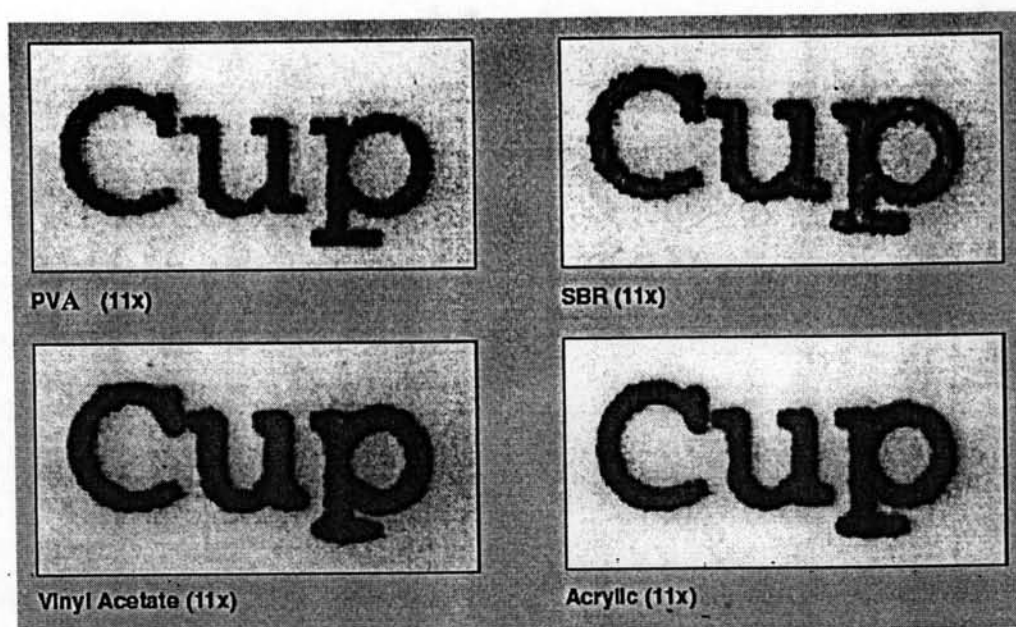
การเคลือบผิวโดยใช้เฉพาะพอลิไวนิลแอลกอฮอล์โดยปราศจากการเติมซิลิกาเป็นสารสีทำให้เวลาในการแห้งตัวสูงขึ้น ดังภาพที่ 2.8 แสดงการใช้ซิลิกา 100 ส่วนทำให้เวลาในการแห้งตัวของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ลดลงเมื่อเคลือบบนผิวหน้ากระดาษมีน้ำหนักสารเคลือบ $2.0 - 2.5 \text{ g/m}^2$ ด้าน base sheet Hercules sizing 125 วินาที ดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 เวลาในการแห้งตัวของสารเคลือบผิวเมื่อมีซิลิกา 0 และ 100 ส่วน [10]

2.1.5.4 การใช้พอลิไวนิลแอลกอฮอล์เปรียบเทียบกับลาเท็กซ์

สารเคลือบที่ใช้พอลิไวนิลแอลกอฮอล์เป็นสารยึดจะให้คุณภาพงานพิมพ์ที่ดีเนื่องจากพอลิไวนิลแอลกอฮอล์จะดูดซึมหมึกพิมพ์ฐานน้ำเข้าไปในชั้นสารเคลือบได้อย่างรวดเร็ว การดูดซึมหมึกได้อย่างรวดเร็วนี้ทำให้สามารถลดการเกิดเป็นรอยจ้ำของหมึก (mottle) และ การซึมเข้าหากันของหมึก (bleeding) ซึ่งเป็นปัญหาทางการพิมพ์ลงได้ สูตรของสารเคลือบที่ใช้ลาเท็กซ์เป็นสารยึด และใช้ซิลิกาเป็นสารสีจะให้งานพิมพ์ที่เกิดปัญหารอยจ้ำของหมึก และค่าความดำต่ำ ผลที่ไม่พึงปรารถนานี้มีสาเหตุจากสารลดแรงตึงผิวที่ใส่ไปเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับอนุภาคของลาเท็กซ์ จะไปรบกวนการเปียกผิวของหมึกพิมพ์อิงค์เจ็ต ทำให้หมึกพิมพ์ไม่สามารถถูกดูดซึมไปยังชั้นสารเคลือบได้อย่างรวดเร็ว โดยภาพที่ 2.9 แสดงปัญหาการเกิดการแพร่กระจายของหมึก (wicking) สำหรับสารเคลือบที่ใช้สารยึดเป็นพอลิไวนิลแอลกอฮอล์เปรียบเทียบกับลาเท็กซ์ ส่วนตารางที่ 2.3 แสดงค่าความดำของหมึกพิมพ์ของสีดำสีเดียว สีดำที่เกิดจากการผสมและสีฟ้าบนกระดาษเคลือบผิวที่ใช้ลาเท็กซ์เป็นสารยึด 3 ชนิด เปรียบเทียบกับการใช้พอลิไวนิลแอลกอฮอล์เป็นสารยึด

ภาพที่ 2.9 การเกิดการแพร่กระจายของหมึกพิมพ์สำหรับสารเคลือบที่ใช้สารยึดเป็นพอลิไวนิล แอลกอฮอล์เปรียบเทียบกับลาเท็กซ์ [10]

ตารางที่ 2.3 ความดำของหมึกพิมพ์ของสีดำเดี่ยว สีดำที่เกิดจากการผสม และสีฟ้าบนกระดาษเคลือบผิวสัดส่วนชิลิกาต่อสารยึด 100:30 โดยใช้ลาเท็กซ์กับการใช้พอลิไวนิลแอลกอฮอล์เป็นสารยึด [10]

	Base sheet	Celvol 523 PVA	Acrylic	Vinyl Acetate	SBR
Solution Solid	N/A	11.56	12.85	12.52	17.11
ความหนืด (cps)	N/A	112	310	215	267
น้ำหนักสารเคลือบ (g/m ² /side)	N/A	6.64	8.64	7.09	8.01
Monochrome Black	0.96	1.32	0.88	0.88	0.79
Composite Black	0.64	0.92	0.62	0.61	0.74
Cyan	1.07	1.44	1.26	1.25	1.10
Composite Black Dot Area (mm ²)	0.0238	0.0094	0.0150	0.0159	0.0267

2.1.5.5 ความหนืดและการไหล

ความหนืดของสารเคลือบที่ใช้ซิลิกาเป็นสารสีและใช้พอลิไวนิลแอลกอฮอล์เป็นสารยึดจะเพิ่มขึ้นมากเมื่อเพิ่มปริมาณของซิลิกาเพียงเล็กน้อย โดยความหนืดจะขึ้นอยู่กับพันธะไฮโดรเจนระหว่างหมู่ไฮดรอกซิลของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์และหมู่ซิลิกอนของสารสี ร้อยละของของแข็งสูงสุดอยู่ที่ ร้อยละ 25 ถึงร้อยละ 30 ขึ้นอยู่กับชนิดของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ และสัดส่วนของสารสีต่อสารยึด พอลิไวนิลแอลกอฮอล์ชนิดที่มีร้อยละการไฮโดรไลซิสสูง มีแนวโน้มจะให้ความหนืดสูงกว่าเมื่อสัดส่วนของสารสีต่อสารยึดเท่ากัน

2.1.5.6 กำลังการยึดติดของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์

แม้ว่าการใช้พอลิไวนิลแอลกอฮอล์ชนิดน้ำหนักโมเลกุลต่ำและเป็น partially hydrolyzed จะสามารถใช้เตรียมสารเคลือบที่ร้อยละของแข็งสูง ๆ ได้แต่มีความแข็งแรงต่อการยึดติดสารสีซิลิกาต่ำเมื่อเทียบกับพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ที่มีน้ำหนักโมเลกุลปานกลาง ด้วยเหตุนี้หากใช้พอลิไวนิลแอลกอฮอล์น้ำหนักโมเลกุลต่ำจำเป็นต้องเพิ่มสัดส่วนของพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ให้มากขึ้นเพื่อป้องกันการเกิดฝุ่นของซิลิกาจากผิวหน้าแผ่นกระดาษ [10]

2.1.6 คาร์บอกซีเมทิลเซลลูโลส (Carboxy methyl cellulose; CMC)

สาร CMCผลิตได้จากปฏิกิริยา etherification ระหว่างเซลลูโลสในสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์กับโซเดียมโมโนคลอโรอะซิเตท มีสูตรทางเคมี คือ $[C_6H_7O_2(OH)_3(OCH_2COONa)]_n$

เมื่อ n คือ ระดับการเกิดพอลิเมอร์ (degree of polymerization; DP)

x คือ ระดับความสามารถในการแทนที่ (degree of substitution; DS)

ระดับความสามารถในการแทนที่ของหมู่คาร์บอกซีเมทิลมีค่าระหว่าง 0.3 -3.0 ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนของหมู่คาร์บอกซีเมทิลที่เข้าไปแทนที่ โดยทั่วไปจะมีค่าระหว่าง 0.6-0.9 สาร CMC ที่มีค่า DS ต่ำกว่า 0.3 จะไม่ละลายน้ำ แต่สามารถละลายในด่าง สำหรับสาร CMC ที่มีค่า DS สูงกว่า 0.45 สามารถละลายน้ำได้ สาร CMC ที่นิยมใช้กันมากจะมีค่า DS เท่ากับ 0.7 ซึ่งหมายถึงค่าเฉลี่ยของหมู่คาร์บอกซีเมทิล 7 หมู่ ที่เข้าไปแทนที่ 10 หน่วยของแอนไฮโดรเซลลูโลส สาร CMC มีลักษณะเป็นของแข็งสีขาว ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส ไม่เป็นพิษ ไม่เป็นอันตราย ไม่ระคายเคืองผิวหนัง ไม่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ละลายน้ำได้ดี ทั้งในน้ำร้อน และ น้ำเย็น ได้สารละลายที่มีความหนืด มีสมบัติเป็นสารเพิ่มความหนืดที่ช่วยในการยึด และเป็นสารคงสภาพ (stabilizer) ซึ่งจะช่วยในการกระจายอนุภาค [11]

2.1.6.1 สมบัติของซีเอ็มซี

2.1.6.1.1 การละลาย

ซีเอ็มซีสามารถละลายได้ทั้งในน้ำร้อนและน้ำเย็น ไม่ละลายในตัวทำละลายอินทรีย์แต่จะละลายในตัวทำละลายผสมระหว่างน้ำกับตัวทำละลายอินทรีย์ที่เข้ากับน้ำได้เช่น เอทานอล อะซีโตน ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถของซีเอ็มซีได้แก่

- 1) ขนาดของอนุภาค ถ้าอนุภาคมีขนาดใหญ่จะทำให้ละลายได้ช้า การกระจายตัวในน้ำจะมีลักษณะเป็นเม็ดเล็กๆ อนุภาคที่มีขนาดเล็กหรือมีความละเอียดมากขึ้นจะช่วยประหยัดเวลาในการเตรียมสารละลาย
- 2) โครงสร้างทางเคมี ถ้ามีค่า DS สูงจะสามารถละลายได้เร็วและถ้าน้ำหนักโมเลกุลต่ำ อัตราการละลายจะเร็วกว่า

2.1.6.1.2 ความหนืด

สารละลายซีเอ็มซีมีลักษณะใสและหนืด โดยมีพฤติกรรมการณ์ไหลเป็นแบบนอน-นิวโตเนียน คือค่าความหนืดจะเปลี่ยนไปเมื่อเปลี่ยนอัตราเฉือน (shear rate) ซึ่งค่าความหนืดของสารละลายที่วัดได้นั้น จะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. ค่า DP (degree of polymerization) ของเซลลูโลสโดยปกติมีค่าประมาณ 5,000 ยิ่งเซลลูโลสมีค่า DP สูง ความหนืดของซีเอ็มซีจะยิ่งสูง
2. ความเข้มข้น เมื่อสารละลายมีความเข้มข้นมากขึ้นค่าความหนืดจะสูงขึ้น
3. อุณหภูมิที่อุณหภูมิสูงขึ้นความหนืดของสารละลายจะมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้การเพิ่มหรือลดอุณหภูมิจะไม่มีผลอย่างถาวรต่อลักษณะของสารละลาย แต่การให้ความร้อนที่อุณหภูมิสูงแก่สารละลายเป็นเวลานานอาจทำลายโครงสร้างของซีเอ็มซี และทำให้ความหนืดของสารละลายลดลงได้
4. ความเป็นกรด-เบส ของสารละลายซีเอ็มซีจะมีเสถียรภาพและมีความหนืดสูงที่สุดที่ pH ระหว่าง 7-9 ถ้า pH ต่ำกว่า 4 ซีเอ็มซีที่อยู่ในรูปของกรดอิสระซึ่งละลายน้ำได้น้อยจะมีมากขึ้นและทำให้ค่าความหนืดสูงขึ้น แต่ที่ pH มากกว่า 10 พบว่าค่าความหนืดลดลงเล็กน้อย
5. การใช้ตัวทำละลายผสม เมื่อใช้ตัวทำละลายผสม เช่น กลีเซอรอล-น้ำ สำหรับการเตรียมสารละลายซีเอ็มซีที่มีค่า DS สูงพบว่าความหนืดของตัวทำ

ละลายจะมีผลต่อความหนืดของสารละลายด้วย เช่น สารละลายซีเอ็มซีที่ใช้ตัวทำละลายผสม กลิเซอรอล-น้ำ ในอัตราส่วน 60:40 จะมีความหนืดเป็น 10 เท่าของสารละลายซีเอ็มซีในน้ำ

2.1.6.1.3 เสถียรภาพ (Stability)

แม้ว่าสารละลายซีเอ็มซีจะมีเสถียรภาพดีกว่ากาวชนิดอื่น ๆ ที่ละลายน้ำได้แต่สมบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งความหนืดก็อาจถูกทำลายได้ เนื่องจากการย่อยสลายด้วยเซลล์จากจุลินทรีย์ อุณหภูมิ ความเป็นกรด-เบส และออกซิเจน เป็นต้น

2.1.6.1.4 ความสามารถในการเกิดฟิล์ม

ซีเอ็มซีสามารถเกิดเป็นฟิล์มแข็งแรง และมีความทนทานต่อน้ำมัน โดยฟิล์มซีเอ็มซีจะไม่ทำปฏิกิริยากับน้ำมัน ไขมัน และตัวทำละลายอินทรีย์

2.1.6.1.5 ความปลอดภัยต่อสิ่งมีชีวิต

จากการศึกษาทางด้านพิษวิทยาไม่พบว่าซีเอ็มซีเป็นพิษต่อร่างกายมนุษย์และสัตว์รวมทั้งมีผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อยที่สุด ตัวอย่างสมบัติของซีเอ็มซีที่มีการผลิตขึ้นเพื่อจำหน่ายสู่อุตสาหกรรมแสดงในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 สมบัติของซีเอ็มซีสำหรับการประยุกต์ในงานต่าง ๆ (Thai Cellulose Products Ltd.)

Character Type	ร้อยละความบริสุทธิ์	DS	ช่วงความหนืด (mPa s)	ความเป็นกรด - เบส	ความชื้น (%max)
D	50 - 72	0.45 - 0.70	10 - 50	7 - 10	8
W	60 - 98	0.14 - 1.40	10 - 500	9 - 11	8
T	80 - 98	0.14 - 1.40	10 - 3000	6 - 8	8
F	99.5	0.45 - 1.40	10 - 4500	6 - 8	8
P	99.5	0.45 - 1.40	10 - 4500	6 - 8	8

หมายเหตุ D สำหรับอุตสาหกรรม ชักกรีต สารชักฟอก
 W สำหรับอุตสาหกรรม การขูดเจาะน้ำมัน
 T สำหรับอุตสาหกรรม สิ่งทอ สี เซรามิก กาว
 F สำหรับอุตสาหกรรม อาหาร เครื่องดื่ม ไส้กรอก และผลิตภัณฑ์นม
 P สำหรับอุตสาหกรรม ยา และเครื่องสำอาง

2.1.7 ผลของสารเคลือบต่อสมบัติของกระดาษเคลือบผิว

สมบัติเชิงแสงของกระดาษที่เคลือบผิวด้วยสารสี ขึ้นกับสารเคลือบโดยตรง ซึ่งสารเคลือบที่มีสารสีเป็นส่วนประกอบนี้จะช่วยปรับปรุงสมบัติเชิงแสง เช่น ความขาวสว่างและความทึบแสง ช่วยในกระบวนการสุดท้ายในการปรับแต่งกระดาษเคลือบผิว และสภาพพิมพ์ได้ ขณะที่การเคลือบเงาช่วยปรับปรุงค่าความมันวาวและความเรียบ และสภาพพิมพ์ได้เกี่ยวข้องกับ การต้านทานการถอนผิว ความสามารถในการรับหมึก และการอ้อมหมึก ส่วนความสามารถในการหยุดตัวของกระดาษและความพรุนของอนุภาคสารสี ขึ้นกับวัตถุดิบที่เตรียมได้มากกว่าสมบัติของสารเคลือบ [5]

2.1.7.1 สมบัติเชิงแสงของกระดาษเคลือบผิว

ก. ความขาวสว่างและความทึบแสง ขึ้นกับสมบัติของสารสีและสารยึดรวมถึงสภาวะในการเตรียมสารเคลือบ สมบัติของสารสีที่มีผลต่อสมบัติเชิงแสง ได้แก่ ความขาวสว่าง ธรรมชาติหักเห รูปร่างของอนุภาคและการกระจายตัวของขนาดอนุภาค ความถ่วงจำเพาะและการทำปฏิกิริยาที่พื้นผิวของสารสี

ข. ความทึบแสงสัมพันธ์กับขนาดของอนุภาค รูปร่าง และค่าดัชนีหักเหที่แตกต่างกันระหว่างสารสีและสารยึดที่สารสีกระจายตัวอยู่ สารสีที่มีค่าดัชนีหักเหสูงกว่าสารยึดมากจะให้ค่าความทึบแสงสูง

ค. รูปร่างอนุภาค ขนาดอนุภาคและการกระจายตัวของขนาดอนุภาคของสารสี มีอิทธิพลต่อการจัดเรียงตัวของอนุภาค และต่อความเข้มข้นโดยปริมาตรของสารสีในชั้นสารเคลือบผิว การจัดเรียงตัวของสารสีกับปริมาตรและขนาดของช่องว่างระหว่างอนุภาคเป็นปัจจัยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์การกระเจิงแสง (scattering coefficient) และความทึบแสงของสารสี การจัดเรียงตัวและช่องว่างของอนุภาคที่เหมาะสมนั้นเกิดขึ้นได้ยาก การกระจายตัวของสารสีที่เหมาะสมทำได้โดยการใช้สารยึดให้น้อยลง ใช้ปริมาณของแข็งสูงและให้มีการเคลื่อนที่ของสารเคลือบอย่างช้า ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการจัดเรียงตัวของอนุภาคในชั้นสารเคลือบ การทำปฏิกิริยาที่ผิวสารสีเป็นตัวกำหนดความแข็งแรงและความหนาของ double layer รอบอนุภาคสารสี และมีผลต่อช่องว่างระหว่างอนุภาค โดยสารเคลือบที่มีช่องว่างระหว่างอนุภาคสารสีใหญ่ จะให้ความทึบแสงและสภาพพิมพ์ได้ดี การใช้สารสีหลายชนิดร่วมกันทำให้เกิดการปรับการกระจายตัวของขนาดอนุภาค เช่นเดียวกับสมบัติทางเคมีและรูปร่างของอนุภาค [5]

2.1.7.2 สภาพพิมพ์ได้ของกระดาษเคลือบผิว

สารสีในสารเคลือบเป็นปัจจัยสำคัญในการควบคุมสภาพพิมพ์ได้ สารสีต้องเปียกผิวโดยหมึกพิมพ์ได้ง่าย และชั้นของสารสีต้องมีรูปพรุนเพียงพอในการดูดซึมหมึกพิมพ์ได้รวดเร็ว การเซ็ดตัวของหมึกพิมพ์อย่างรวดเร็วนั้นชั้นของสารเคลือบต้องไม่ดูดซึมหมึกมากเกินไป เพราะจะทำให้ความมันวาวของชั้นหมึกพิมพ์ลดลงแก้ไขโดยการใช้ปริมาณหมึกพิมพ์ให้มากขึ้น แต่อาจเกิดการทะลุหลังของหมึกพิมพ์ไปอีกด้านของกระดาษได้ ปัญหานี้แก้ได้โดยใช้สารสีที่เป็นดินขาว การเพิ่มความสามารถในการรับหมึก ทำได้โดยการใส่แคลเซียมคาร์บอเนตหรือไทเทเนียมไดออกไซด์ลงไปในสารเคลือบทำให้เกิดโครงสร้างรูปพรุนมากขึ้น การเลือกสารสีและสารยึดที่เหมาะสมก็จะสามารถผลิตสารเคลือบที่เหมาะสมกับการพิมพ์ทุกระบบได้ [5]

2.1.8 วิธีการเคลือบผิวกระดาษ

เทคนิคการเคลือบ สามารถทำได้หลายแบบ เช่น เคลือบสารยึดติด (adhesives) สารเคลือบ (coating) และหมึกพิมพ์ แต่ละวิธีจะขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้ [12]

- ความหนืดและค่ากระแสวิทยา (viscosity/rheology)
- ความหนาของชั้นฟิล์ม (Film thickness desired)
- รูปร่างของฐานที่ใช้เคลือบ (Shape of substrate)
- ราคา (Cost)
- ความสามารถในการนำไปใช้ได้หลากหลาย (Versatility of use)
- วิธีการเคลือบที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง ดังภาพที่ 2.10 ได้แก่

ก. การเคลือบแบบกราวัวร์

วิธีการเคลือบด้วยเครื่องกราวัวร์ใช้กับสารเคลือบที่หนาไม่เกิน 0.2 มิล (mil) และใช้ได้ทั้งโรงงานหมึกพิมพ์ที่ให้ความแม่นยำ ประโยชน์หลักของการเคลือบด้วยกราวัวร์คือสามารถเพิ่มน้ำหนักสารเคลือบได้ขึ้นกับแรงดึงของกระดาษมันและความเร็วของมันกระดาษ

ข. การเคลือบแบบเฟล็กโซกราฟฟิก

การพิมพ์ด้วยเครื่องเฟล็กโซกราฟฟิกคล้ายกับการพิมพ์กราวัวร์ แต่ใช้กับเพลตยาง ความหนืดของหมึกพิมพ์ที่ใช้อยู่ระหว่าง 35 – 200 cps

ค. แท่งขดลวด

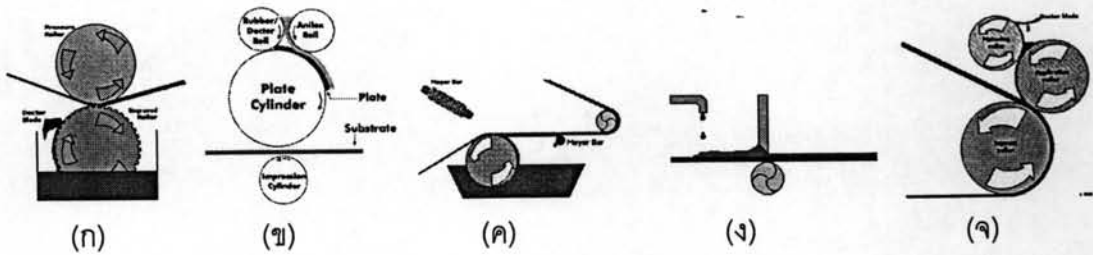
เป็นการใช้ขดลวดในการเคลือบที่ให้ความหนาของสารเคลือบ 0.2 – 0.8 มิล ใช้กับสารยึดติดหรือสารเคลือบที่มีความหนืด 200 – 1000 cps เป็นรูปแบบทำงานจึงเป็นที่นิยม

ง. ไบมีดเหนื่อลูกกลิ้ง

เป็นการใช้ไบมีดวางอยู่เหนือโม ซึ่งใช้กับสารยึดที่มีความหนืดสูง หรือสารเคลือบที่มีน้ำหนักสารเคลือบสูง ใช้กับความหนืดประมาณ 10,000 – 100,000 cps และใช้กับสารเคลือบที่หนาประมาณ 0.5 – 2.0 มิล

จ. การเคลือบแบบลูกกลิ้งย้อนกลับ

เป็นการใช้กับงานที่ต้องการคุณภาพสูง รูปลอก หรืองานกราฟฟิก น้ำหนักสารเคลือบสามารถควบคุมได้ด้วยความเร็วของโมสัมพันธ์กับความเร็วของโมด้านหลัง ถ้าความเร็วสูงขึ้นน้ำหนักสารเคลือบจะเพิ่มมากขึ้น ความคลาดเคลื่อนของน้ำหนักสารเคลือบประมาณ 0.0001 นิ้ว สามารถใช้กับความหนืดที่สูงมากกว่า 10,000 – 20,000 cps

ภาพที่ 2.10 วิธีการเคลือบ (ก) กราวัวร์ (ข) เฟลคโซกราฟี (ค) แท่งขดลวด (ง) ไบมีดเหนื่อลูกกลิ้ง (จ) ลูกกลิ้งแบบย้อนกลับ [23]

2.1.9 สมบัติทางกายภาพของกระดาษเคลือบผิว

2.1.9.1 ความขาวสว่าง (Brightness)

สารสีที่อยู่ในสารเคลือบมีผลต่อความขาวสว่างเพราะอนุภาคสารสีจะไปทำให้เกิดการกระเจิงของแสง การกระเจิงแสงที่เกิดขึ้นนี้ เป็นผลที่เกิดจากการสะท้อน และการหักเหของแสงที่ตกกระทบสารเคลือบ เส้นใยเซลลูโลส และสารเติมแต่ง ความขาวสว่างของกระดาษวัดได้จากค่าการสะท้อนแสงโดยรวม (total reflectance of light) ที่ตกลงบนกระดาษ ในอุตสาหกรรมกระดาษจะวัดความขาวสว่างที่มุมแสงตกกระทบ 45° และมุมรับแสงสะท้อนที่ 0° ทำมุมกับเส้นตั้งฉาก และค่าความขาวสว่างคือค่าการสะท้อนแสงที่ความยาวคลื่น 457 นาโนเมตร ตามมาตรฐาน Tappi (T452 : Tappi Brightness) [5]

2.1.9.2 ความขาว (Whiteness)

ความขาวแตกต่างจากความขาวสว่าง คือค่าความขาว คือค่าการสะท้อนแสงทั้งหมดตลอดช่วงความยาวคลื่นที่มองเห็น คือ 400-700 นาโนเมตร การใช้ค่าความขาวเพียงค่าเดียว เช่นดัชนีความขาว ในการเปรียบเทียบความขาวของวัตถุ จะมีความสะดวกกว่า การใช้ค่าการสะท้อนแสงตลอด 400-700 นาโนเมตร แต่วัตถุที่นำมาเปรียบเทียบโดยใช้ค่าดัชนีความขาวนั้น ควรมีความมันวาว ลักษณะของผิวหน้าและสมบัติทางกายภาพอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกัน และมีสีใกล้เคียงกับค่าความขาวเพราะการนำวัตถุที่มีสีอื่นมาแทนค่าดัชนีความขาวนั้นจะไม่มีมีความหมายใด ๆ ดัชนีความขาวที่ใช้กับกระดาษได้แก่ ดัชนีความขาวที่กำหนดโดย ASTM (E313-73) ที่ใช้แหล่งกำเนิดแสงชนิด C มุมผู้สังเกตมาตรฐานที่ 2 องศา ซึ่งแสดงได้ดังสมการที่ 2.2 ดังนี้

$$WI E313 = 4Z - 3Y \quad (2.2)$$

โดยที่ Z และ Y คือ ค่า ไตรสติมูลัส ($C/2^\circ$ มี $X_n = 0.3101$ และ $Y_n = 0.3162$)

2.1.9.3 ความเรียบ (Smoothness)

สมบัติทางกายภาพอื่นที่มีผลต่องานพิมพ์ก็คือความเรียบของผิวหน้ากระดาษ ซึ่งเป็นลักษณะที่สัมพันธ์กับความสม่ำเสมอของเนื้อกระดาษ กระดาษที่มีความเรียบมาก จะส่งผลให้งานพิมพ์มีความละเอียดสูง กระดาษชนิดมันวาวสูงจะมีความเรียบสูง แต่กระดาษที่มีความเรียบสูงไม่จำเป็นต้องมีความมันวาวสูง

2.1.10 การพิมพ์ระบบอิงค์เจ็ต (ink jet printing)

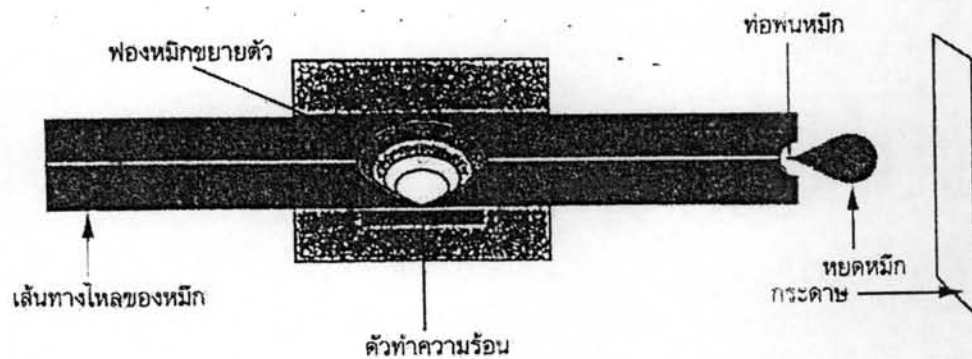
เครื่องพิมพ์แบบอิงค์เจ็ต เป็นเครื่องพิมพ์แบบพ่นหมึกที่มีการออกแบบโครงสร้างในปี ค.ศ.1970 โดยทีมงานวิจัยของแคนนอน เรียกว่า เทคโนโลยีการพ่นหมึกแบบบับเบิลเจ็ต ซึ่งจะใช้ท่อขนาดเล็กในการขับหมึกออกไป ผ่านหัวพิมพ์หรือพ่นหัวลงบนกระดาษ ปรากฏเป็นตัวอักษรและรูปภาพที่มีสีสันต่าง ๆ [13]

เทคโนโลยีของเครื่องพิมพ์แบบพ่นหมึกมีอยู่ 3 ประเภท [14] คือ

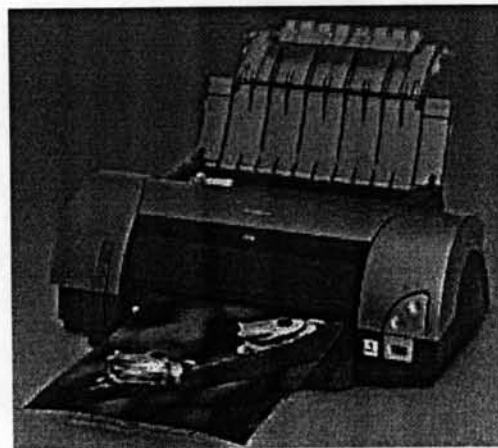
1. บับเบิลเจ็ต (bubble Jet)
2. อิงค์เจ็ต (ink jet)
3. เปียโซอิเล็กทริก (piezo - electric)

2.1.10.1 เทคโนโลยีการพ่นหมึกแบบบับเบิลเจ็ต

เป็นเทคโนโลยีของแคนนอน เมื่อส่งกระแสไฟฟ้าเข้าไปยังตัวทำความร้อน (resistive heater) ซึ่งไฟฟ้าจะกระตุ้นให้เกิดความร้อนประมาณ 300 – 400 องศาเซลเซียส ส่งผลให้น้ำหมึกหลอมละลายและเดือดเป็นฟองในรูปของไอน้ำ แล้วน้ำหมึกเหล่านี้จะถูกดันออกมาจากหัวพ่นไปสัมผัสกับแผ่นกระดาษ หัวพิมพ์ของเครื่องพิมพ์จะประกอบไปด้วยท่อขนาดเล็กจำนวน 48 , 64 , 128 , 256 ท่อ ในแต่ละท่อจะมีตัวทำความร้อน ความถี่ ในการสร้างความร้อนเพื่อขับหมึกออกไปจะอยู่ที่ 3000 ครั้งต่อวินาที ดังภาพที่ 2.11 และตัวอย่างเครื่องพิมพ์ที่ใช้ในงานวิจัย ยี่ห้อแคนนอน i9950 ดังภาพที่ 2.12

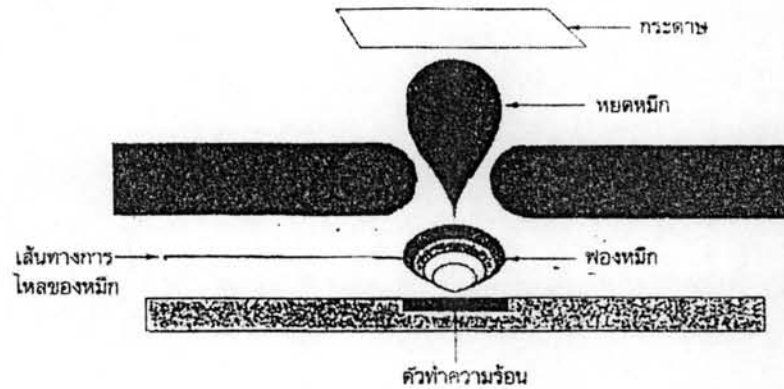
ภาพที่ 2.11 เทคนิคการพ่นหมึกแบบบับเบิลเจ็ต [13]

ภาพที่ 2.12 เครื่องพิมพ์แคนนอน i9950

2.1.10.2. เทคโนโลยีการพ่นหมึกแบบอิงก์เจ็ต

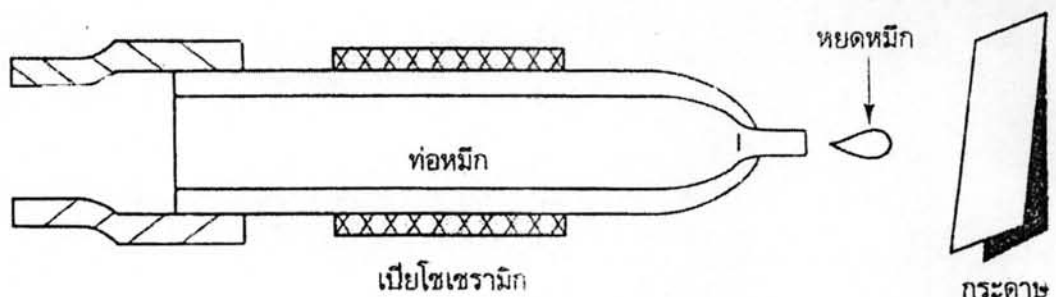
เป็นเทคโนโลยีของบริษัทฮิวเลตต์แพคการ์ด (HP) เมื่อกระแสไฟฟ้าถูกส่งผ่านไปยังตัวทำความร้อน ประกอบด้วยน้ำหมึกถูกส่งผ่านไปยังบริเวณตัวทำความร้อน ทำให้น้ำหมึกเกิดการขยายตัวและมีแรงดันขับหมึกผ่านร่องออกไปสู่กระดาษ ดังภาพที่ 2.13

ภาพที่ 2.13 เทคนิคการพ่นหมึกแบบอิงก์เจ็ต [13]

2.1.10.3. เทคโนโลยีการพ่นหมึกแบบเปียโซอิเล็กทริก

เป็นการใช้วัสดุที่เป็นเซรามิกหรือคริสตอลที่สามารถเปลี่ยนขนาดตัวเองได้ถ้ามีกระแสไฟฟ้าไหลผ่าน ในภาพที่ 2.14 จะเห็นว่าชั้นเซรามิกประกอบติดอยู่กับผนังท่อหมึก เมื่อมีกระแสไฟฟ้าไหลผ่านเซรามิกจะเกิดแรงกดทับท่อหมึกแล้วสร้างแรงดันผลหมึกออกไปสู่กระดาษ ความถี่ในการขับหมึกสูงถึง 5000 ครั้งต่อวินาที บริษัทที่ใช้เทคโนโลยีการพ่นหมึกแบบเปียโซอิเล็กทริกคือบริษัทเอปสัน (EPSON)

ภาพที่ 2.14 เทคนิคการพ่นหมึกแบบเปียโซอิเล็กทริก [13]

2.1.11 คุณภาพงานพิมพ์

การทดสอบสมบัติกระดาษก่อนพิมพ์และคุณภาพงานพิมพ์เป็นปัจจัยสำคัญต่อการควบคุมคุณภาพงานพิมพ์ ทำให้สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุของงานพิมพ์ที่ไม่ได้คุณภาพ และสามารถแก้ไขได้อย่างถูกต้อง [5]

2.1.11.1 ความดำของหมึกพิมพ์ (Ink density)

ค่าความดำของหมึกพิมพ์เป็นผลมาจากปรากฏการณ์เชิงแสง คือการสะท้อน การดูดกลืนและการหักเหของแสง การวัดค่าความดำคือ การวัดปริมาณของแสงที่สะท้อนจากงานพิมพ์ แล้วเปลี่ยนเป็นค่าความดำ ดังแสดงในสมการที่ 2.3 ซึ่งปริมาณแสงที่สะท้อนดังกล่าวจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การดูดกลืนแสงของชั้นหมึกพิมพ์ ถ้าปริมาณแสงสะท้อนน้อยจะวัดได้ค่าความดำมาก

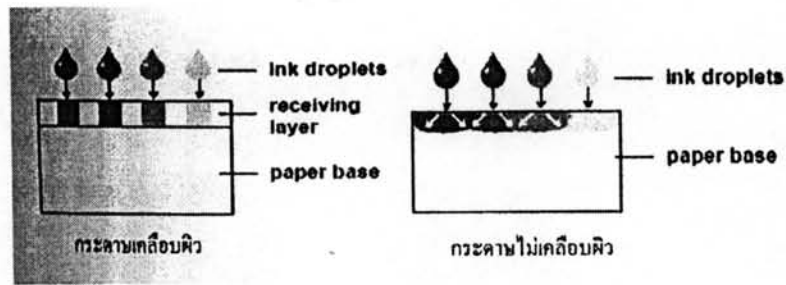
$$D = \log_{10} \frac{1}{R} \quad (2.3)$$

โดยที่ R คือแฟกเตอร์การสะท้อนแสง

2.1.11.2 การซึมเข้าหากันของหมึกพิมพ์ (Inter-color bleed)

คือการซึมเข้าหากันของสี เป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของการพิมพ์ระบบอิงค์เจ็ทที่มีผลต่อคุณภาพงานพิมพ์ พบมากในหมึกอิงค์เจ็ทระบบความร้อนฐานน้ำที่มีความหนืด 1-5 เซนติพอยส์ บริเวณที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดที่สุดคือบริเวณสีดำบนพื้นสีเหลือง หรือบริเวณที่พิมพ์สีดำติดกับสีเหลือง ปรากฏการณ์นี้ขึ้นอยู่กับกระดาษที่ใช้พิมพ์มากที่สุดและสามารถแก้ไขหรือลดปัญหาลงได้โดยใช้กระดาษที่มีการเคลือบผิวพิเศษ หรือโดยใช้การพิมพ์ที่มีการทำให้หมึกแห้งก่อนพิมพ์สีถัดไป หรืออาจใช้หมึกพิมพ์ที่แห้งตัวเร็วภายใน 1 วินาที หรือน้อยกว่านั้น หรือแห้งตัวก่อนที่หมึกจะซึมเข้ามาผสมกัน การวัดการซึมเข้าหากันของหมึกพิมพ์ส่วนใหญ่จะทำการวัดเส้นสีดำบนพื้นเหลือง จากแบบทดสอบคุณภาพงานพิมพ์ที่มีแพทเทิร์นของการทดสอบการซึมเข้าหากันของหมึกพิมพ์ ดังภาพที่ 2.15 หากความกว้างของเส้นที่พิมพ์มากกว่าความกว้างของเส้นต้นฉบับมาก ร้อยละของการซึมเข้าหากันของสีจะมีค่าสูง คำนวณดังสมการที่ 2.4

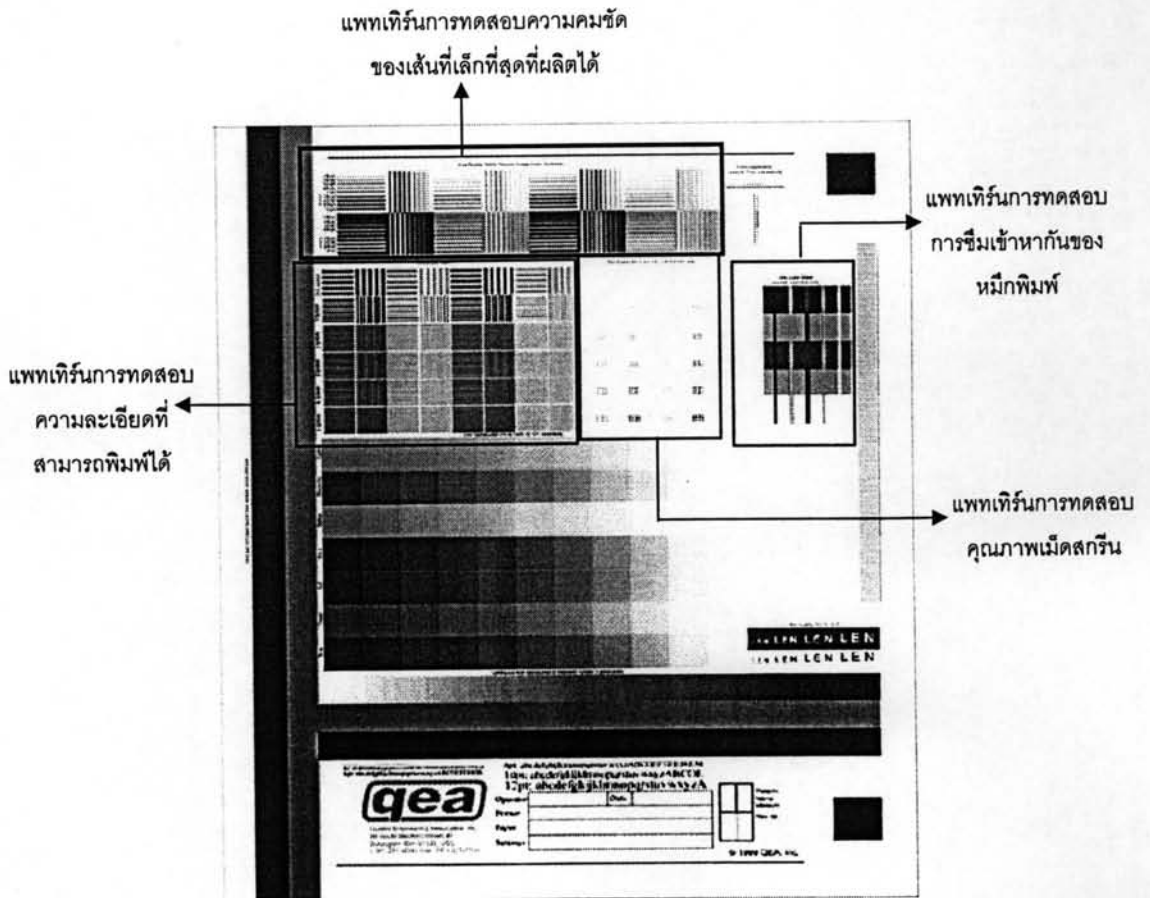
$$\% \text{ การซึมเข้าหากันของหมึก} = \left(\frac{\text{ขนาดของเส้นที่ผลิตได้} - \text{ขนาดของเส้นต้นฉบับ (1 มม.)}}{\text{ขนาดของเส้นต้นฉบับ (1 มม.)}} \right) \times 100 \quad (2.4)$$

ภาพที่ 2.15 การซึมเข้าหากันของหมึกพิมพ์บนกระดาษเคลือบผิวกับกระดาษไม่เคลือบผิว [15]

2.1.12 แบบทดสอบคุณภาพงานพิมพ์ (Test target)

แบบทดสอบคุณภาพงานพิมพ์ พิมพ์ QEA test target ดังภาพที่ 2.16 ลงบนกระดาษเคลือบผิว นำมาวิเคราะห์คุณภาพงานพิมพ์ ให้ความคงที่ น่าเชื่อถือ มีประสิทธิภาพ ในแบบทดสอบประกอบด้วย บริเวณสำหรับพิมพ์เม็ดสกรีน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเม็ดสกรีนบริเวณพื้นที่บของสีไซแอน สีมาเจนตา สีเหลือง สีดำ สีแดง สีเขียว และสีน้ำเงิน บริเวณความละเอียดที่สามารถพิมพ์ บริเวณทดสอบการพิมพ์เข้าหากันของหมึก บริเวณการผลิตน้ำหมึกสีเทา และบริเวณความคมชัดของตัวอักษร

ภาพที่ 2.16 QEA test target สำหรับวิเคราะห์คุณภาพงานพิมพ์

2.1.13 การออกแบบของผสม (Mixture design)

สารเคลือบ คือของผสมที่มีความซับซ้อนประกอบด้วย สารสี สารยึด ตัวทำละลาย และสารเติมแต่ง การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งจะส่งผลต่อสมบัติของสารเคลือบ หากจะประเมินผลขององค์ประกอบต่าง ๆ นั้น จะใช้เวลานานและจะต้องใช้ตัวอย่างจำนวนมาก [16]

การออกแบบของผสมเป็นการใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในการหาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรตอบสนอง (Y) และตัวแปรอิสระ (X) อีกทั้งหาพื้นที่ได้กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง Y และ X สำหรับในการทดลองนี้จะหมายถึง ค่าความดำของสีดำ หรือค่าความขาว หรือร้อยละการซึมเข้าหากันของหมึกพิมพ์สีดำในสีเหลือง และกลุ่มของตัวแปรอิสระ (X) สำหรับในการทดลองนี้ หมายถึงสัดส่วนขององค์ประกอบสำคัญในสารเคลือบ ได้แก่ ซิลิกา ดินขาวนิวซีแลนด์ และแคลเซียมคาร์บอเนตบด ซึ่งแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในการออกแบบการทดลองมีด้วยกันอยู่หลายรูป ได้แก่ ลิเนียร์ (Linear) (สมการที่ 2.5), ควอดราติก(Quadratic) (สมการที่ 2.6), ฟูลคิวบิก (Full Cubic) (สมการที่ 2.7) และ สเปเชียล คิวบิก (Special Cubic) (สมการที่ 2.8)

$$E(y) = \sum_{i=1}^p \beta_i x_i \quad (2.5)$$

$$E(y) = \sum_{i=1}^p \beta_i x_i + \sum_{i<j} \beta_{ij} x_i x_j \quad (2.6)$$

$$E(y) = \sum_{i=1}^p \beta_i x_i + \sum_{i<j} \beta_{ij} x_i x_j + \sum_{i<j} \delta_{ij} x_i x_j (x_i - x_j) + \sum_{i<j<k} \beta_{ijk} x_i x_j x_k \quad (2.7)$$

$$E(y) = \sum_{i=1}^p \beta_i x_i + \sum_{i<j} \beta_{ij} x_i x_j + \sum_{i<j<k} \beta_{ijk} x_i x_j x_k \quad (2.8)$$

สำหรับแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยนี้จะเป็นสมการลิเนียร์ ควอดราติกสำหรับของผสม 3 องค์ประกอบ รูปแบบของสมการ แสดงในสมการที่ 2.9 และ 2.10

$$Y = \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 \quad (2.9)$$

$$Y = \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_{12} X_1 X_2 + \beta_{13} X_1 X_3 + \beta_{23} X_2 X_3 \quad (2.10)$$

โดยสัมประสิทธิ์ร่วมสามารถคำนวณได้จากสมการที่ 2.11 – 2.16

$$\beta_1 = Y_1 \quad (2.11)$$

$$\beta_2 = Y_2 \quad (2.12)$$

$$\beta_3 = Y_3 \quad (2.13)$$

$$\beta_{12} = 4Y_{12} - 2(Y_1 + Y_2) \quad (2.14)$$

$$\beta_{13} = 4Y_{13} - 2(Y_1 + Y_3) \quad (2.15)$$

$$\beta_{23} = 4Y_{23} - 2(Y_2 + Y_3) \quad (2.16)$$

การออกแบบของผสม เป็นการใช้หลักสถิติในการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนขององค์ประกอบในของผสม นั้น ตัวอย่างเช่น $X_1, X_2, \dots, X_p$ เป็นสัดส่วนต่าง ๆ ของ p องค์ประกอบในของผสม

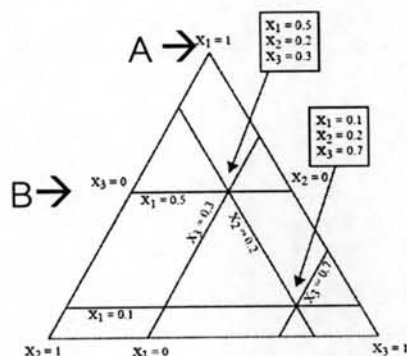
โดยที่

$$0 \leq X_i \leq 1 \quad i = 1, 2, \dots, p$$

และ

$$X_1 + X_2 + \dots + X_p = 1 \quad (\text{ตัวอย่างเช่น ร้อยละ 100})$$

ด้วยข้อจำกัดเหล่านี้ สำหรับ ของผสมที่มี 3 องค์ประกอบจึงสามารถแสดงได้ในรูปของไตรลิเนียร์โคออร์ดิเนตดังแสดงในภาพที่ 2.17 ซึ่งเป็นปริภูมิของผสมแบบสามเหลี่ยม

ภาพที่ 2.17 ไตรลิเนียร์โคออร์ดิเนต

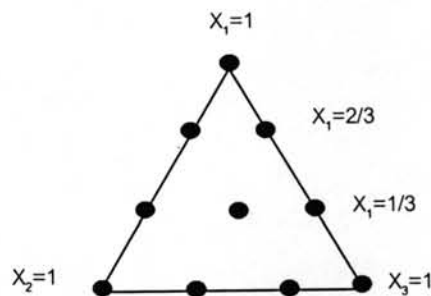
X_1 คือองค์ประกอบที่ 1 X_2 คือองค์ประกอบที่ 2 X_3 คือองค์ประกอบที่ 3 ที่แต่ละด้านของกราฟแสดงถึงของผสม 2 องค์ประกอบ ที่แสดงอยู่ที่จุดยอดของสามเหลี่ยมแทนองค์ประกอบหนึ่ง ๆ และเป็นจุดที่มีองค์ประกอบนั้นในสัดส่วนเท่ากับ 1 และองค์ประกอบที่เหลือเท่ากับ 0 เช่นที่จุด A มีสัดส่วนขององค์ประกอบ X_1, X_2 และ X_3 เป็น 1:0:0 ที่จุด B มีสัดส่วนองค์ประกอบ X_1, X_2 และ X_3 เป็น 0.5:0.5:0 เป็นต้น การออกแบบของผสมแบบซิมเพล็กซ์ (simplex design) ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษาผลขององค์ประกอบในของผสมต่อสมบัติของของผสม

การออกแบบของผสมแบบซิมเพล็กซ์ สามารถแบ่งวิธีการออกแบบได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่ การออกแบบแบบซิมเพล็กซ์แลททิส และการออกแบบแบบซิมเพล็กซ์เซ็นทรอยด์ (simplex centroid design)

การออกแบบซิมเพล็กซ์แลททิส มีรูปแบบของจุดโคออร์ดิเนตสำหรับ p องค์ประกอบ และ m ระดับ $\{p,m\}$ ดังสมการที่ 2.17

$$X_i = 0, 1/m, 2/m, \dots, 1 \quad \text{โดยที่ } i = 1, 2, \dots, p \quad (2.17)$$

สัดส่วนของของผสมที่เป็นไปได้ตามสมการที่ 2.10 จะนำมาใช้ในการผสมตัวอย่าง เช่น ถ้ามีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ($p=3$) และระดับในการแบ่งสเกลเป็น 3 ($m=3$) ดังนั้น $X_i = 0, 1/3, 2/3, 1$ โดยที่ $i = 1, 2, 3$ และซิมเพล็กซ์แลททิสจะประกอบด้วยของผสม 10 ชุด ได้แก่ $(X_1, X_2, X_3) = (1,0,0); (0,1,0), (0,0,1), (2/3,1/3, 0), (2/3, 0, 1/3), (1/3, 2/3, 0), (1/3,0,2/3); (0,2/3,1/3), (0,1/3,2/3), (1/3, 1/3, 1/3)$ และสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2.18

ภาพที่ 2.18 การออกแบบซิมเพล็กซ์แลททิสสำหรับ 3 องค์ประกอบ และ 3 ระดับสเกลจำนวนจุด N ที่ปรากฏบนสามเหลี่ยมคำนวณได้จาก $N = (p+m-1)! / m!(p-1)!$

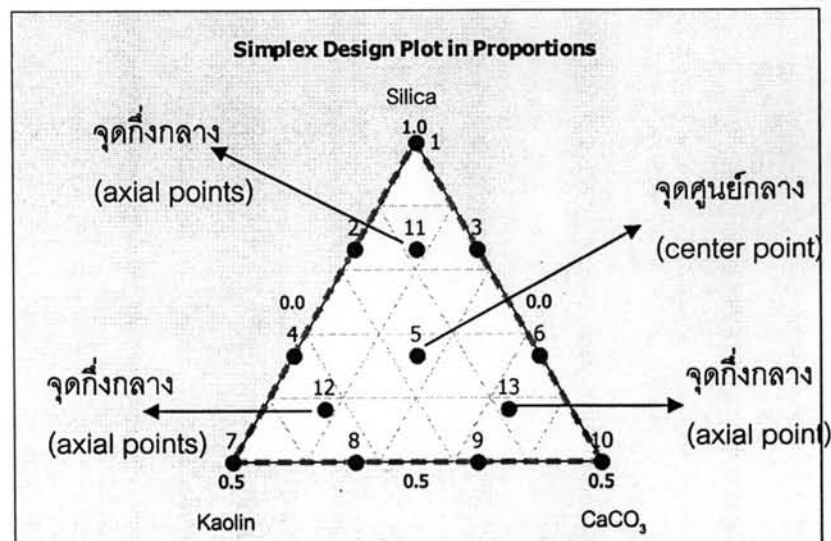
สำหรับงานวิจัยนี้ จะนำการออกแบบแบบซิมเพล็กซ์แลททิส 3 ระดับที่รวมจุดศูนย์กลาง (center points) และจุดกึ่งกลาง (axial points) ระหว่างจุดที่มุมและจุดตรงกลางไว้ด้วย เพื่อให้ทำนายสมบัติสารเคลือบได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ 2 องค์ประกอบ มีสัดส่วนอยู่ระหว่าง 0 – 0.5 ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2.19 และสัดส่วนของผสมแสดงในตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 สัดส่วนของส่วนผสมที่มี 3 องค์ประกอบ และการออกแบบของผสมแบบซิมเพล็กซ์แลททิซ 3 ระดับรวมจุดศูนย์กลาง และจุดกึ่งกลาง

สูตรผสม	X_1	X_2	X_3	Response
1	1	0	0	Y_1
2	2/3	1/3	0	Y_{112}
3	2/3	0	1/3	Y_{113}
4	1/3	2/3	0	Y_{122}
*5	1/3	1/3	1/3	Y_{123}
6	1/3	0	2/3	Y_{133}
7	0	1	0	Y_2
8	0	2/3	1/3	Y_{223}
9	0	1/3	2/3	Y_{233}
10	0	0	1	Y_3
**11	2/3	1/6	1/6	Y_{1123}
**12	1/6	2/3	1/6	Y_{1223}
**13	1/6	1/6	2/3	Y_{1233}

- *จุดโคออร์ดิเนตตรงศูนย์กลาง
- **จุดโคออร์ดิเนตกึ่งกลาง (axial point)
- สูตรผสมที่ 1, 7 และ 10 เป็นจุดมุม (vertex)

ภาพที่ 2.19 การออกแบบส่วนผสมแบบซิมเพล็กซ์แลททิซแบบ 3 ระดับ 3 องค์ประกอบรวมจุดศูนย์กลาง และจุดกึ่งกลาง

จากภาพที่ 2.19 แสดงการออกแบบส่วนผสมแบบซิมเพล็กซ์แลททิซแบบ 3 ระดับ 3 องค์ประกอบ จะเห็นว่าหมายเลขแต่ละจุดจะเป็นตัวแทนของสูตรผสมของสารเคลือบ สูตรที่ 1, 7 และ 10 จะเป็นจุดมุมของกราฟ เป็นส่วนผสมที่มีสารสีแต่ละชนิดเพียงอย่างเดียว จุดที่ 5 เป็นจุดกึ่งกลางของส่วนผสม และจุดที่ 11, 12 และ 13 เป็นจุดที่อยู่กึ่งกลางระหว่างจุดศูนย์กลางและจุดยอด จุดกึ่งกลางและที่อยู่กึ่งกลางระหว่างจุดศูนย์กลางและจุดมุมจะมีสารสีผสมกันทั้ง 3 ชนิด

ในการทดลองหาสูตรที่เหมาะสม หากสมบัติที่สนใจมีมากกว่า 1 ชนิด จำเป็นต้องหาสูตรที่เหมาะสมที่ให้สมบัติที่สนใจเหล่านั้นมีค่ายอมรับได้ ในการคำนวณหาค่าตัวแปรอิสระ (X_i) จากแบบจำลอง 3 สมการ ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้นำแบบจำลองของ ค่าความดำของหมึกพิมพ์สีดำ (ink density) ค่าร้อยละการซึมเข้าหากันของหมึกสีดำในสีเหลือง (inter-color bleeding) ความทึบแสง (opaque) และค่าความขาวของกระดาษ (whiteness) มาใช้สำหรับคำนวณหาสูตรที่เหมาะสมที่สุด ดังสมการที่ 2.18 – 2.21

$$\text{Whiteness } (Y_1) = \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_{12} X_1 X_2 + \beta_{13} X_1 X_3 + \beta_{23} X_2 X_3 \quad (2.18)$$

$$\text{Opaque } (Y_2) = \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_{12} X_1 X_2 + \beta_{13} X_1 X_3 + \beta_{23} X_2 X_3 \quad (2.19)$$

$$\text{Density } (Y_3) = \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_{12} X_1 X_2 + \beta_{13} X_1 X_3 + \beta_{23} X_2 X_3 \quad (2.20)$$

$$\text{Inter-color bleeding } (Y_4) = \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_{12} X_1 X_2 + \beta_{13} X_1 X_3 + \beta_{23} X_2 X_3 \quad (2.21)$$

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Lee และคณะ [17] พบว่าสารเคลือบกระดาษสำหรับระบบการพิมพ์อิงก์เจ็ตที่เตรียมจาก สารสี 4 ชนิด ได้แก่ ฟลูมซิลิกา 2 ชนิด อะลูมินัมออกไซด์ และซิลิกาชนิดตกตะกอน โดยใช้พอลิไวนิลแอลกอฮอล์ เป็นสารยึด นำมาผสมกันเพื่อเตรียมเป็นสารเคลือบกระดาษสำหรับการพิมพ์ระบบอิงก์เจ็ต ในอัตราส่วนที่แตกต่างกันขึ้นกับชนิดของสารสี และพื้นที่ผิวของสารสี เมื่อนำมาผสมกัน จะได้สารเคลือบจำนวน 4 สูตร โดยเคลือบด้วยเครื่องที่ใช้ใบมีดในการปาด บนกระดาษด้วย น้ำหนักสารเคลือบต่างกัน คือ $6 \pm 1 \text{ g/m}^2$, $9 \pm 1 \text{ g/m}^2$, $12 \pm 1 \text{ g/m}^2$ และ $15 \pm 1 \text{ g/m}^2$ แล้วนำกระดาษที่เคลือบแล้วมาตรวจสอบสมบัติทางการมองเห็น สมบัติทางกายภาพ และคุณภาพทางการพิมพ์ของระบบการพิมพ์อิงก์เจ็ต ได้แก่ ความมันวาว ความหยาบ ค่าการซึมผ่าน มุมสัมผัส ค่าความดำ และการกระจายตัวของรูพรุนของกระดาษเคลือบ จากการทดลองพบว่า ความมันวาวขึ้นกับชนิดของสารสี น้ำหนักสารเคลือบ และขนาดของอนุภาคสารสี ความเรียบมีความสัมพันธ์กับความมันวาว ดังนั้นหากต้องการกระดาษเคลือบที่มีความมันวาว และจำเป็นต้องใช้สารสีที่มีขนาดอนุภาคเล็ก เมื่อเพิ่มน้ำหนักสารเคลือบทำให้ความสามารถในการซึมผ่านมีค่าสูงขึ้นแต่ทั้งนี้ขึ้นกับชนิดของสารสีด้วย ด้านคุณภาพการพิมพ์พบว่าค่าความดำของหมึกขึ้นกับชนิดของสารสีและขนาดของการกระจายตัวของรูพรุนของกระดาษเคลือบ

Malla และคณะ [18] เน้นเพื่อดูผลกระทบของการผสมสารสี 3 ชนิดคือ ดีลามิเนตเคลย์ แคลซินเคลย์และทัลค์ ในสารเคลือบกระดาษเคลือบผิวน้ำหนักเบา (LWC) ที่มีผลต่อสมบัติเชิงแสงและความสามารถในการพิมพ์ได้ของระบบโรโตกราฟัวร์ และการเกิดโครงสร้างรูพรุนของชั้นสารเคลือบ โดยใช้วิธีการออกแบบส่วนผสมเชิงสถิติในการวิเคราะห์หาสัดส่วนที่เหมาะสมของสารสี ผลการทดลองพบว่าดีลามิเนตเคลย์ในสารเคลือบ เพิ่มความมันวาว ความขาวสว่าง และความทึบแสง ส่วนแคลซินเคลย์มีส่วนช่วยปรับปรุง ความขาวสว่าง ความทึบแสง และสภาพพิมพ์ได้ในระบบการพิมพ์โรโตกราฟัวร์ แต่ไปลดความมันวาวของกระดาษลง ส่วนทัลค์ช่วยในการปรับปรุงสภาพการพิมพ์ได้ของระบบการพิมพ์โรโตกราฟัวร์ แต่ลดความมันวาว ความขาวสว่างและความทึบแสงลง จากรูปร่างของสารสีทั้ง 3 ชนิด พบว่าสารสีชนิดดีลามิเนตเคลย์และทัลค์ มีรูปร่างอนุภาคเป็นแผ่น แต่แคลซินเคลย์มีรูปร่างแบบเกาะเป็นกลุ่มเมื่อนำมาเคลือบบนกระดาษทำให้เกิดโครงสร้างรูพรุนที่มีขนาดและปริมาตรรูพรุนที่แตกต่างกัน ซึ่งพบว่าถ้ามีปริมาณดีลามิเนตเคลย์สูงทำให้ปริมาตรรูพรุนเพิ่มมากขึ้นแต่มีขนาดของรูพรุนเล็กลง ในทางกลับกันถ้ามีปริมาณทัลค์สูงทำให้รูพรุนมีขนาดใหญ่ขึ้นแต่ปริมาตรรูพรุนลดลง และถ้ามีแคลซินเคลย์สูงมีผลเพิ่มทั้งขนาดและปริมาตรรูพรุน ดังนั้นสารสีทั้ง 3 ชนิด มีผลต่อความเรียบ และการรับหมึกของชั้นเคลือบผิว โดย

ปริมาณสารสีที่เหมาะสมที่ระดับความมันวาวที่ 50 คือ ตีลามิเนตเคลย์ 60 – 80%, แคลซินเคลย์ 10-20% และทัลค์ 0-30% ทำให้มีสมบัติเชิงแสงที่ดีที่สุด

อนันต์ [19] ได้ทำการศึกษาการหาสัดส่วนที่เหมาะสมของซิลิกาจากแก้วกลม ดินขาว นราธิวาส และสารยึดพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ในสารเคลือบกระดาษอิงก์เจ็ตโดยใช้การออกแบบ ส่วนผสมเชิงสถิติแบบซิมเพล็กซ์แลททิซเข้ามาช่วย ได้แบบจำลองแสดงผลของสมบัติต่าง ๆ ในสารเคลือบ เช่น ค่าความดำ ค่าความขาว และค่าร้อยละของการซึมเข้าหากันของหมึก แล้วใช้โปรแกรมมินิแทบคำนวณหาสูตรของสารเคลือบที่ดีที่สุดออกมา พบว่าซิลิกาที่สังเคราะห์ได้จากแก้วกลมนั้นเป็นซิลิกา อัดแน่นมีปริมาตรรูพรุนและพื้นที่ผิวสูง รูปร่างอนุภาคกลม อนุภาคมีขนาดเล็ก และดินขาวนราธิวาสมี รูปร่างแบนราบ มีพื้นที่ผิวและรูพรุนต่ำ ทำให้ชั้นสารเคลือบไม่สามารถดูดซึมหมึกพิมพ์ได้ดี หมึกพิมพ์กองอยู่ที่ผิวหน้าของชั้นสารเคลือบและบางส่วนซึมไปตามสารยึดที่หุ้มพื้นผิวของอนุภาคดินขาว จึงทำให้มีค่าความดำสูง คุณภาพของเส้นและตัวอักษรไม่ดี และจากการที่หมึกไม่สามารถซึมลงสู่ผิวหน้าสารเคลือบได้อย่างรวดเร็ว ทำให้หมึกแผ่ออกที่ผิวหน้าของกระดาษ และซึมเข้าหากันจึงไม่ควรใช้ดินขาวเป็นสารสีเพียงชนิดเดียวในสารเคลือบ

Chapman [20] ทำการศึกษาสมบัติของซิลิกาสังเคราะห์อัดแน่น พบว่าซิลิกามีระบบรูพรุน 2 แบบคือ รูพรุนระหว่างอนุภาค และรูพรุนภายในอนุภาค แบบหลังนี้ทำให้ซิลิกามีความสามารถในการรับหมึกสูง ขณะที่รูพรุนระหว่างอนุภาคของซิลิกาทำหน้าที่ยอมให้ของเหลวไหลผ่านจากพื้นผิวสารเคลือบอย่างรวดเร็วและมีความสามารถในการรับหมึกได้ สูตรสารเคลือบโดยทั่วไปมีซิลิกาเจลที่มีปริมาตรรูพรุนสูงจึงใช้เวลาในการแห้งตัวสั้น สมบัติของซิลิกาสังเคราะห์อัดแน่นอีกประการหนึ่งคือ การแพร่ของหยดหมึกบนสารเคลือบ พบว่าขึ้นกับธรรมชาติทางเคมีของพลังงานผิว ซึ่งสัมพันธ์กับแรงดึงผิวของหมึกพิมพ์และขึ้นกับปัจจัยอื่นที่สำคัญ เช่น ความหยาบและรูพรุนของสารเคลือบ นอกจากนี้การกระจายตัวของขนาดอนุภาคซิลิกาก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความหยาบของพื้นผิวด้วย สำหรับสารเคลือบที่มีรูพรุนสูง ทำให้หมึกพิมพ์ดูดซึมได้รวดเร็วเป็นผลให้สารสีของหมึกพิมพ์คงอยู่บริเวณผิวของสารเคลือบ การดูดซับตัวทำละลายของหมึกพิมพ์ ทำให้สารสีในหมึกพิมพ์ถูกแยกอยู่ในบริเวณใกล้ผิวสารเคลือบ ขนาดอนุภาคของซิลิกายังมีผลต่อการปรากฏสีพื้นทึบและความหยาบของพื้นผิวที่มีผลต่อความมันวาวภาพพิมพ์

Hladnik และ Muck [21] ได้ทำการศึกษาโดยใช้ซิลิกาอสัณฐาน แคลเซียมคาร์บอเนต ชนิดตกตะกอน (precipitated calcium carbonate; PCC) เป็นสารสี และพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ เป็นสารยึดในการผสมสารเคลือบผิวอิงก์เจ็ตที่ใช้ในการเคลือบผิวกระดาษไฮเอนด์อิงก์เจ็ต (ink jet) โดยหาอัตราส่วนที่เหมาะสมของสารสีทั้ง 2 ชนิด โดยปริมาณที่เหมาะสมของสารยึดเมื่อใช้ แคลเซียมคาร์บอเนตร้อยละ 100 จะอยู่ที่ร้อยละ 7- 15 และซิลิกาอยู่ที่ร้อยละ 30 -40 พบว่าผล ของน้ำหนักสารเคลือบต่อคุณภาพงานพิมพ์มีผลต่อซิลิการ้อยละ 100 และซิลิกากับแคลเซียม คาร์บอเนต แต่แคลเซียมคาร์บอเนตชนิดตกตะกอนร้อยละ 100 เมื่อน้ำหนักสารเคลือบสูงขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพงานพิมพ์ได้ไม่เท่าซิลิการ้อยละ 100

Malla และ Devisetti [22] ทำการทดลองโดยใช้ดินขาวที่มีอนุภาคเล็กขนาด 0.3 ไมโครเมตร เป็นสารสีร่วมกับซิลิกาในการผลิตกระดาษอิงก์เจ็ตชนิดด้าน พบว่าดินขาวสามารถ กระจายตัวได้ง่ายที่ร้อยละของแข็งสูง (ประมาณร้อยละ 60) ด้วยค่าความหนืดที่ดี เมื่อผสมดินขาว เข้ากับซิลิกาทำให้ผลิตสารเคลือบได้ที่ร้อยละของของแข็งสูงขึ้น และลดปริมาณสารยึดให้ต่ำลงทำ ให้ความพรุนของชั้นสารเคลือบสูง และหมึกพิมพ์แห้งตัวได้รวดเร็ว คุณภาพของเส้น ตัวอักษร และ การซึมเข้าหากันของหมึกที่ได้จากการพิมพ์ที่มีสารสีผสมดินขาวและซิลิกาในสารเคลือบให้ผล ไกล่เคียงกันกับการใช้ซิลิการ้อยละ 100 นอกจากนี้การใช้ดินขาวเป็นสารสีร่วมยังเป็นการลด ปริมาณการใช้ซิลิกาได้ถึงร้อยละ 50 ถึง 75